

ARDEALUL JURIDIC

REVISTĂ DE DREPT ȘI DE UNIFICARE LEGISLATIVĂ, DOCTRINĂ,
JURISPRUDENȚĂ, LEGISLAȚIE COMPARATĂ

ORGAN OFICIAL AL PUBLICAȚIUNILOR JUDECĂTOREȘTI DIN ARDEAL ȘI BANAT

Revista apare regulat la 1. și 15.
a fiecărei luni ca publicațiune ju-
ridică și săptămânal ca organ de
publicațiune judecătorească

Abonamentul:

Pentru autorități, bănci, instit. fin.
avocați etc.

Pe un an . . . . . 200 Lei
Pentru magistrați pe an 160
Un număr simplu 8
Un număr dublu 16
Un număr vechi 12
Revista apare săptămânal.

Redacția Strada Băei No. 15. — Ad-
ministrația: Str. Regina Maria Nr. 34
(Radio Reclam România S.A.) unde
se primesc abonamente și ori ce
cereri de adțe,
TELEFON 650.

SUMARUL:

1. Judecătorul Gregorovici necrolog de . . . Șt. Laday
2. Consiliul Dirigent de . . . . . Lazar Bădescu
Consilier la Curtea de
Apel Cluj.
3. Datoriile loștilor supuși Unguri față de cetățenii maghiari
actuali de . . . . . Anton Gregorovici
Fost judecător la Trib.
Cluj.
4. Actualități: Legea speculei și scăderea valutei. Noul cod civil
rusesc. Trebuie să menținem Curțile cu
jurați? de . . . . . Șt. L. și V. M. D.
5. Aplicarea Reformei Agrare în Ardeal. O
sentință a Comisiunii județene Bistrița
cu o adnotare de . . . . . R. D.
6. În vederea Unificării de . . . . . Angelo Stătescu
advocat Cluj.
8. Ordonanțe.
9. Jurisprudența stabilită de Înalta Curte de Casație. Complectul
pentru Ardeal și Bucovina.
10. Unificarea legislativă. Anteproiect de lege
balneară elaborat de . . . . . Dr. Marius Sturza-

JUDECĂTORUL GRIGOROVICI

Iarăși, ne-a răpit moartea un coleg distins și de mare va-
loare pe judecătorul Anton Grigorovici dela tribunalul Cluj. Su-
ferința simțită în urma pierderii unui coleg și prieten, iubit și
apreciat de toți, nu poate suprima sentimentele noastre dure-
roase asupra pierderii pe care a suferit-o justiția română care,
din nefericire, ar mai avea nevoie de mulți juriști buni.

Gregorovici era dintre acei judecători, care pe lângă o pre-
gătire științifică cu totul excepțională, avea și calitățile cele mai
prețioase pentru cariera de magistrat. Minte ageră; pătrunză-
toare; nepărtinire inabordabilă; inimă bună; o pricepere adâncă
a vieții, a înălțimilor și adâncimilor sufletului omenesc; o intransi-
genta născută din armonia convingerilor sale; darul înalt al
frumuseții formelor în scrierile sale; toate acestea au făcut ca
în câteva luni de zile să cucerească toate sufletele și să fie re-
cunoscut ca o mândrie a magistraturii române.

De sigur că a simțit și el greutatea cu care trebuie să
lupte magistrații veniți din vechiul Regat. Trebuie să mărturisim,
că cea mai amară parte a acestei lupte a fost neîncrederea: cu
care au fost întâmpinați din partea juriștilor ardeleni. Această
lipsă de conștiență a existat la noi, pentru că ni era teamă ca
siguranța de drept să nu fie nimicită prin judecarea cauzelor de
câtre magistrați, care nu cunosc legile noastre, nu s'au deprins
cu modul lor de aplicare, cu jurisprudența de mult stabilită.
Din fericire, am primit atâția magistrați de mare valoare din
vechiul Regat, încât această lipsă de încredere a dispărut. Ei
studiază și aprofundează codurile noastre cu mare sârguință și
pricepere; au adus o critică sănătoasă folositoare aceluia care
nici decum nu voiesc să părăsească drumul bătut; au introdus
în jurisprudență și literatură idei moderne și un spirit mai larg,
un aer proaspăt din aceea țară care de decenii se bucură de
libertatea gândirii și cuvântului. Știința și jurisprudența franceză,
italiană și belgiană, necunoscute până acum în Ardeal, au înce-
put să cucerească terenul. Iar acest fapt are o importanță enor-
mă, pentru că se poate constata decadența științei germane și
renașterea științei franceze. Mândrul edificiu al științei germane
este în deplină prăbușire. Germanii nu pot să mai scoată cărți,
reviste, nu pot să mai țină socoteală de curentele moderne, nu
pot să mențină nivelul instituțiilor lor necum să-l ridice. Nu
numai în știința dreptului. Chiar și instituțiile de salubritate
spitalurile, sanatoriile — mândria Germanilor — se găsesc într-o
stare dezolată. Dar mai ales în știința dreptului se poate cons-
tata o decadență regretabilă. Vestitele reviste germane au înce-
tat (ca d. e. Deutsche Strafrechtszeitung, una din cele mai bune
reviste din lume) sau apar numai de 2—3 ori pe an. Se vor-
bește mult de coborârea nivelului justiției; se fac proiecte pen-
tru a simplifica procedura civilă și penală; cele mai multe pro-
cese se judecă de negustori, de industriași, de muncitori.

În astfel de împrejurări trebuie să ne apropiem din ce în
ce mai mult de știința franceză. Colegii noștri din vechiul Regat
sunt chemați să ne călăuzească în această direcție și să ne dea
mâna de ajutor. Serviciul ce ne aduc nouă și justiției române,
este din cele mai importante.

Le aduc acest omagiu acum, când împreună cu ei plâng
în numele „Ardealului Juridic“ pe acel magistrat pe care fostul
său șef, președintele Tribunalului Cluj l-a numit „strălucire dis-
părută“.

Ștefan, Laday

Consiliul Dirigent X

Mă încumet cu oarecare aprehenziune să scriu despre acest factor de ordine și progres: de ordine, pentru că din învălmășagul revoluțiunii din toamna anului 1918, Consiliul Dirigent s'a izvodit un organ de stat indispensabil pentru restabilirea vieții normale de atunci și

de progres, pentru că în locul concepțiunii medievale ce prezidase de veacuri la temelia tuturor organelor de drept ale Ardealului, Consiliul Dirigent a întemeiat, cel dintâi, conceptul modern democratic și național.

Nicăiri ca în justiție, adică în aplicarea practică a principiilor de drept, nu se pot constata mai bine și mai ușor, roadele ce dă o lege; nicăiri, ca în distribuirea zilnică a dreptății, nu se pot constata mai temeinic, normele de drept, ce au călăuzit pe legiuitor; nicăiri deci, ca în aplicarea *Ordonanțelor Consiliului Dirigent* de către instanțele judecătorești, nu se vedește mai bine, și sentimentul național ce a înfrigorat sufletul, și înaltul simț de dreptate, de bine, de adevăr, ce a călăuzit pe întemeietorii acestui factor de stat, în așezământul politic și administrativ și în principiile esențiale ale organizațiunii noastre naționale din întreg Ardealul.

Magistrații, uvrieri neobosiți și credincioși ai aplicării și interpretării *Ordonanțelor Consiliului Dirigent*, rămânem adesea profund impresionați, atât de simțul practic ce se degaează din complexul dispozițiunilor lor, cât mai ales de aceea preocupare statornică ce au avut-o *favoritii*, de a da cea mai juridică dar în același timp cea mai justă soluțiune, variatelor probleme ce se iveau spre grabnică rezolvare.

Ordonanțele Consiliului Dirigent, întocmite cu celeritate și în momentul în care se mântula un război generos pentru eliberarea fraților noștri de sub jugul milenar ungar, s'au da și publicat sub adăpostul și auspiciile victoriei și ale păcii, și, sînt sinteza și adunarea laolaltă a actelor publice ale unui organism de stat și factor de propășire, conștient de greutatea misiunii; dar în același timp avînd și destulă autoritate morală, pentru a și impune hotărîrile și a le aplică.

Vezi că erau întipărite de aceea inteligență și simț național, de acel spirit de dreptate și preocupare de binele obștesc, cari singure servesc la prosperitatea Țării, la ordinea de drept și la dezvoltarea instituțiunilor publice ale statului.

Noul probleme și preocupări s'au ivit după înclăstarea războiului; s'au prăbușit tronuri și odată cu ele, s'au năruit instituțiuni ce au dăinuit sute și mii de ani; în mijlocul variațiunilor principiilor, ce nu și mai găseau nici izvorul și nici fîgașul normal pe care să se îndrumeze, o stare haotică precumpănea.

A trebuit patriotismul și dragostea ferventă de țară și neam, ca în atmosfera aceia tulbure și periculoasă de anarhie, Consiliul Dirigent să înfrâneze brusc și cu toată energia, soluțiunea de dezagregare ce începuse, alimentată de vrăjmașii noștri milenari.

Si atunci, *Ordonanțele* pe lângă soluțiunile urgente și practice ce impuneau, au fost înrăurite de acel suflu generos, umanitar și permanent al principiilor ce își au obârșia în natura însăși a omului ca și a Societății, principii immanente și intangibile deci.

În organizațiunea politică și civilă a Ardealului, Consiliul Dirigent nu s'a dăpărtat de tradiția națională și de principiile izvorâte din cunoașterea omului și a societății, factori esențiali ai oricărei întocmiri sociale.

De aceia din toate dispozițiunile cuprinse în *Ordonanțe*, răsare constant preocuparea înaltă, superior-morală ce nu se înâlnește decât la marii legiuitori și anume „forma eternă, largă și generoasă a principiilor în care să se poată mișca libertatea și inteligența fără nici o altă îngrădire decât autoritatea legilor și a binelui public, a religiunii și a moralei,” cum se exprimă legiuitorul.

Ce însemnează, de pildă, aceea dispozițiune prin care se obligau, să săvârșească căsătoria și-n'aintea oliferului stărei civile, soții căsătorii numai la biserică în timpul revoluțiunii, războiului din cauza dispariției notarilor cari dețineau actele stărei civile dacă nu preocupare de ordine, de moralitate și de legalitate, dacă nu împedecarea căsătoriei în afară de morală și dispozițiunilor legale?

„Temeiul rațional și elementul permanent ce întovărășește orice corp de doctrină în materie civilă”, este asemenea fundamentul *Ordonanțelor Consiliului Dirigent* De aceia fără vrere, multe din dispozițiunile lor, vor rămâne sau se vor întocmi în lege odată cu unificarea legislativă, după cum au rămas în vigoare, ba au întocmit chiar legea învingătorului, aproape toate dispozițiunile dreptului civil roman, atunci când prin năvălirea lor, Germanii au desființat statul roman.

Am așternut aceste premise cu intențiunea de a le învedera într'un articol viitor.

Nu exuberanța și entuziasmul trebuie să

precumpănească într'un studiu de drept. Dar, atunci când se constată opera de armonie socială, de ordine și progres, ce au realizat aceste *Ordonanțe*, când problemele dreptului ivite de după război, au fost soluționate în chip atât de fericit și conform principiilor de libertate și socialitate; când simțul de dreptate care este în noi, a fost permanenta grijă ce a preșezut la temelia fiecărei *Ordonanțe* și când, pe lângă rațiunea, care este fundamentul dreptului, se înfrățește și simțul înalt de dreptate și de preocupare de binele obștesc și de dragoste de țară și neam, atunci credem, că este un imperativ categoric pentru orice cercetător al unei opere fecunde și generoase, să nu-și stănjenească exuberanța și entuziasmul să nu și-l precupețască.

Destulă goană după satisfacerea nevoilor de ordin inferior stăpânește în prezent societatea românească, pentruca să ne mai înfrângem entuziasmul și să ne potolim exuberanța, atunci când cu obiectivitatea inerentă cercetătorului, descoperim, într'o operă socială, „acea sinteză a năzuințelor celor mai înalte și a sentimentelor celor mai nobile de care ființa omenească e susceptibilă de a avea conștiință”, după cum se exprimă așa de frumos un filosof.

Lazăr Bădescu,
Consilier la Curtea de Apel Cluj.

Datoriile foștilor supuși unguri față de cetățenii maghiari actuali.

M. B. depozitează cu începere din anul 1914 până la 1916 suma, de 104.515 cor. 20 fill. la Banca Ungara de scont și schimb, sucursala Ardeleană, cu sediul principal în Budapesta.

R. E. în numele acesteia și personal ca cesionară reclama prin acțiunea intentată contra Banței de scont și schimb din Ardeal s. a. Cluj, succesoarea în Ardeal a susnumitei Băncii, suma depozitată față de care acțiune, intimată ridică în prealabil un incident declinator de competență pe baza art. 180 al 3 Pr. civ., obiectând ca această creanță fiind exigibilă încă dinainte de război, ea urmează să fie verificată de Tribunalul arbitrar mixt ce se va institui conf. art. 231 al tratatului de pace dela Trianon.

După parerea mea această excepțiune este nefondată pentru următoarele considerațiuni:

Art. 231 din tratatul de pace încheiat între puterile aliate și asociate cu Ungaria la Trianon, statulază asupra datoriilor dintre supuși puterilor contractante și adverse, organizând jurisdicția oficiilor de verificare și compensare ce va avea să examineze toate obligațiunile pecuniare, atunci când ele consti-

tuesc datorii exigibile în timpul sau dinainte de război și se găsesc în condițiunile fixate de dispozițiile prevăzute în acest articol.

Învinsă în războiul mondial, fosta monarhie Austro-Ungară, a încetat de a mai exista ca atare, Ungaria formând un stat independent și sub conducerea unui guvern național.

Dacă din punct vedere politic, principalele puteri și acele aliate și asociate trebuiau să garanteze de acum înainte libertatea popoarelor în granițele lor naționale, numai puțin nu puteau fi neglijate celelalte interese de natură economică, de a căror soluțiune pacea avea să depindă.

În tratatul de pace încheiat la Trianon între Ungaria și statele invigatoare, printre care România joacă rolul precumpanitor alături de statele succesoare ale fostei monarhii, dispozițiile referitoare la partea economică trebuiau pe de o parte să protejeze printr'o libertate cât mai largă a comerțului cu statele contractante industria națională a acestora, și aprovizionarea; pe de altă să garanteze o cât mai strictă executare a tuturor obligațiunilor pecuniare a supușilor statelor semnate existente în timpul războiului, în vederea restabilirii raporturilor comerciale, cautându-se să se rezolve totodată, conf. principiilor de echitate, chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țara inamică.

Cu privire la protecțiunea pe care tratatul dela Trianon o oferă supușilor statelor contractante în ce privește obligațiunile lor pecuniare, pentru înlăturarea ori cărei posibilități de parțialitate în constatarea creanțelor lor din partea instanțelor naționale a fie cărui stat, s'a dat în competența exclusivă a oficiilor de verificare și compensare, instituită ad-hoc, regulamentarea acestor obligațiuni.

Art. 231 a tratatului dela Trianon, ce organizează această materie, fixează categoriile de creanțe ce se vor valida prin mijlocirea acestor oficii fiecare din statele semnate aderând în mod expres la prescripțiunile acestui articol printr'o notificare făcută Unguriei, vor trebui se le înființeze pe teritoriul lor.

Idea dominantă a acestor dispozițiuni este aceea a datoriilor inamice. În raport cu intențiunea statelor contractante de a găsi un mijloc ferit de ori ce suspiciune de a se putea plăti sau acoperi „datoriile inamice”, trebuie interpretate prescripțiunile art. 231 din primele lui alineate unde se determina categoriile de creditori justifiabili instanță extraordinară a oficiului de verificare și compensare a creanțelor lor.

În adevăr paragraful prim și cel de al doilea al articolului menționat cele două categorii principale de obligațiuni pecuniare ce se vor reglementa prin mijlocirea oficiului: datoriile devenite exigibile înainte de război datorite de supuși unora din puterile contractante cu reședința pe teritoriul acestei puteri,

către supuși unei puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei puteri și a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul stărei de război.

Din aceste prescripțiuni se desprinde clar că ceea ce fixează competența oficiilor de verificare este în primul rând exigibilitatea creanței, natura ei și situațiunea părților litigante.

De câte ori așa dar o creanță a devenit exigibilă după războiul deși rezultată din contract sau tranzacțiuni ce au intervenit între părți înaintea aceluia, constatarea să urmează să se facă pe calea procedurii ordinare a fiecărui stat, după cum o creanța prev. în art. 231 ce urmează să se valorifice între doua părți aparținând la doua state diverse, dar care au reședința actuală pe teritoriul aceleiași puteri, este supusă jurisdicției naționale a acelei puteri. Soluțiunea aceasta e perfect logică pentru că o reședință pe teritoriul unui stat ordinară advers aceluia național a părții prezumă o acceptare din partea acestuia a tuturor dispozițiilor de jurisdicție a statului în care se găsește și nu ar putea se să prevalăze în aceste condițiuni de jurisdicția unei instanțe organizate într'un spirit de protecțiune a intereselor supușilor statelor fost inamice și pe care faptul războiului le-a periclitat suspendând ori ce raporturi între ei.

Dat fiind caracterul unor asemenea creanțe a căror valorificare urmează să se cerea înaintea oficiului înscutit de art. 231, care va fi situațiunea obligațiunilor pecuniare a foștilor supuși Austro-ungari, actuali romani prin anexiune, față de foșii lor naționali?

Evident categoria aceasta de debitori nu poate fi aceeași cu aceia prev. de art. 231 a tratatului de pace dela Trianon, dispozițiunile acestui articol calificând de „datorii inamice acele născute anterior războiului și între părți aparținând unor state atunci adverse.

Caracterul de inamice al obligațiunilor pecuniare nu-l poate atribui starea actuală de lucruri, ci data contractării lor. Ori o transacțiune dintre un transilvănean, actual român, și un ungar, conexional cu cel dintâiu înainte și în timpul războiului, își păstrează caracterul ei inițial și independent de situațiunea, de reședința sa naționala actuală a părților contractante, creanța ce deriva din ea va fi de competența instanțelor ordinare fixată de legislațiunea statului respectiv.

Din aceste considerațiuni, art. 254 al tratatului dela Trianon derogă expres în ce privește datoriile contractate între supuși unguri și supuși ai fostului regat al Ungariei, la dispozițiunile art. 231, care au format obiectul acestei discuțiuni.

Fața de acestea, având în vedere ca litigiul este angajat între o societate românească Ardeleană succesoare unei firme Ungare, și un supus ungar,

excepțiunea declinatorie de competența ridicată pe baza art. 231 a tratatului de pace dela Trianon, urmează a se respinge ca nefondată.

Cluj, la 25 Ianuar 1923.

A. Gregorovici,
Jud. Trib. Cluj.

Adnotare. Mult regretatul nostru coleg A. Gregorovici a redactat această părere foarte bine lucrată și documentată cu câteva zile înainte de moartea sa. Publicăm această părere pentru a arăta că a pierdut magistratura noastră prin moartea acestui jurist excelent și judecător distins.

În fond avem puțin de adăugat.

Art. 254. din Tratatul dela Trianon prevede în mod expres că secțiunea III. a Tratatului, adică procedura înaintea Oficiilor de verificare nu se aplică la datoriile contractate între foștii și actualii supuși maghiari. Prin urmare, aceste datorii se judecă după dreptul comun, de către instanțele competente conform procedurii civile.

În favoarea Puterilor aliate și asociate, Tratatul dela Trianon, art. 239. pune regula că diferendele care după legile acestor Puteri sunt de competența instanțelor acestora, pot fi judecate de aceste instanțe, în timp ce diferendele care după legile Puterilor învinse s'ar putea judeca de instanțele acestora, vor fi supuse tribunalului arbitral mixt. Adică: dacă pentru o acțiune intentată de un supus român contra unui supus maghiar vre'o instanță din România este competentă, atunci supusul român poate să sesizeze instanța română. Deasemenea, reclamantul maghiar poate să sesizeze instanța română în asemenea caz. Invers, supusul maghiar nu poate să sesizeze instanța maghiară față de un Român, chiar dacă instanța maghiară ar fi competentă.

În speță, reclamanta fiind supusă maghiară, iar părăta o firmă română, trebuie cercetat, dacă există sau nu vre'o instanță română competentă în orice caz pentru un proces intentat contra unei firme cu sediul în Cluj: sesizarea tribunalului arbitral mixt nu are loc, ci tribunalul Cluj trebuie să statueze.

Credem că Tribunalul, când n'a admis aceste concluzii, a fost impresionat de deciziunea Curții de Apel Bruxelles (Pand. Rom. Parlea III-a p. 166) care a decis că cererea de executare a unei obligațiuni de a plăti o sumă de bani trebuie îndreptată în fața tribunalului arbitral mixt. Însă, înaintea Curții din Bruxelles era vorba de aplicarea Tratatului dela Versailles, care nu cuprinde dispozițiuni similare celor prevăzute de art. 254 din Tratatul dela Trianon. Conform art. 304 din Tratatul dela Versailles, tribunalul arbitral mixt statuează și asupra datoriilor prevăzute în Secțiunea III, iar după art. 254 din Tratatul dela Trianon, tocmai această Secțiune III, nu se aplică datoriilor contractate între foștii și actualii supuși maghiari.

Ministerul Justiției a trimis tribunalelor o circulară să nu judece aceste procese. Prin această circulară, pe care o publicăm mai jos, se confirmă părerea noastră, pentru că Ministerul Justiției suspendă procesele dintre supuși români și maghiari, adică recunoaște că aceste procese se țin de căderea instanțelor noastre și le suspendă numai pentru motivul că mai întâiu chestiunile valutare trebuiesc rezolvate. Constatăm că art. 239 din Tratatul dela Tria-

non admite ca reclamantul (român sau maghiar) să sîsazeze instanțele române pentru a-și încasa creanțele dela pârâtul (maghiar sau român). Ceea ce este exclus prin Tratat este ca instanțele maghiare să stătuzeze asupra creanțelor Ungurilor față de Români.

Deci, ne alăturăm opiniei decedatului nostru coleg Gregoravici. S. L.

Actualități

Legea speculei și scăderea valutei. Se știe că conform d. l. No. 2969 negustorul nu poate vinde mărfurile decât cel mult cu un câștig de 30% asupra prețului de cumpărare.

La interpretarea acestei dispozițiuni s'a ivit îndoiala, dacă ea se poate aplica și atunci când în urma scăderii valutei negustorul nu poate să mai cumpere același articol decât cu un preț mai mare decât cel cu care-l vinde.

În aparență, chestiunea ar fi foarte simplă: negustorul să vîndă totdeauna cu prețul de cumpărare plus câștigul admis; deci articolul cumpărat cu 100 Lei trebuie să-l vîndă cu cel mult 130 Lei (de spese nu vorbim), chiar dacă pentru a cumpăra din nou acel articol are nevoie de 300 Lei. Numai după ce a cumpărat articolul din nou cu 300 Lei, va putea să-l vîndă cu 390 Lei și așa mai departe.

Aceasta însă ar fi o soluțiune superficială.

Averea negustorului este stocul lui de mărfuri. Aplicînd soluțiunea dată mai sus, ajungem la rezultatul că negustorul care vinde totdeauna cu un câștig de 30%, își pierde averea. Să dovedim aceasta prin fapte nediscutate:

Cursul leului, față de coroana cehoslovacă a scăzut dela paritate la 0'18 această scădere în 5 faze: 0'80, 0'60, 0'40, 0'30 și 0'18 centime; să socotim pentru aceleași faze în Cehoslovacia o țefținire a mărfii dela 100 la 75, adică 95, 90, 85, 80 și 75 (deși se știe că țefținirea a fost mai mică) și să socotim pentru negustor un câștig net de 15% presupunînd că din rest a acoperit nu numai toate cheltuielile ci și tratul vîștei și pierderile.

Negustorul avea un vagon de mărfuri (10.000 kgrme) cumpărate în Cehoslovacia cu 200.000 cor. = 200.000 Lei. (1 kgr. = 20 cor.) A vîndut marfa și a încasat 230.000 Lei.

Pentru a cumpăra aceeași marfa din nou, a schimbat cele 230.000 Lei în coroane cu cursul de 0'80 = 184.000 cor. Cu această sumă a putut cumpăra 9680 kgrame à 19 cor. A încasat 264.500 Lei = 158.700 coroane à 0'60, cu care a putut cumpăra 8810 kgrme à 18 cor., iar pentru această cantitate a încasat 304.155 Lei = 121.662 cor. à 0'40. Cu această sumă a cumpărat 7156 kgrme à 17 cor. pentru care a încasat 349.777 Lei = 104.933 cor. à 0'30. Pentru această sumă a cumpărat 6560 kgrme à 16 cor. A încasat 402.242 Lei = 72.403 cor. à 0'18 cu care sumă a putut cumpăra numai 4820 kgrme à 15 cor.

Deci negustorul care avea la început un stoc de 10.000 kgrame, are acum numai 4820 kgrme. Vînzînd totdeauna cu câștig a pierdut 52% din averea sa

Exemplul ales este favorabil pentru negustor, pentru că s'a luat drept bază un articol al cărui preț s'a redus în Cehoslovacia. Sunt însă o mulțime de articole al căror preț a rămas neschimbat. În acest

caz negustorul nostru în împrejurările arătate ar fi pierdut 64% din averea sa.

Este evident că legea speculei nu se poate aplica în acest mod, ci trebuie să se țină socoteală și de costul cu care marfa poate fi cumpărată din nou. Decretul lege admite ca toate speșele să fie calculate. Nu poate fi îndoială că pierderile efective la marfă sau la valută sunt spese.

Reichsgericht-ul german, cu deciziunea dela 19 Decembrie 1922 No. I. D. 771-22 (Deutsche Jurislenzeitung No. 3-4 din 1 Febr. 1922, pag. 97-99), admite ca costul de cumpărare din nou (Wiederbeschaffungspreis) să fie luat în considerație, dacă scumpirea mărfii rezultă din deprecierea valutei.

* *

Noul cod civil rusesc. În curînd se va restabili traficul comercial cu Rusia, cu care puterile din Apus au reluat de mult relațiile economice. Este deci de interes general să cunoaștem principiile noului cod civil rusesc care a intrat în vigoare la 1 Ianuarie 1923.

Modelele codului au fost: codul elvețian și codul civil german. Tehnica codului este excelență, redactarea este precisă, instituțiunile sunt foarte bine tratate și dezvoltate. Structura lui este adoptată sistemelor obișnuite în Europa: I. Partea generală; II. Lucrurile; III. Obligațiunile; IV. Succesiunile. Pentru căsătorii și tutelă a rămas legea din 1918.

Partea generală nu se prea deosebește de codurile noastre obișnuite. Se garantează tuturor cetățenilor precum și — cu unele marginiri administrative — supușilor streini libera circulație, libertatea contractelor și industriei.

Partea II. (Lucrurile) cuprinde dispozițiuni stranii. Fiind scoase din circulația economică o mulțime de lucruri, mai ales pămîntul care este declarat proprietatea statului, în această parte nu se vorbește de loc de servitufi; nici despre proprietate nu se găsește mult. Întru cât nu este vorba de un lucru extra commercium, proprietatea este deplină și nu poate fi expropriată decât în cazurile prevăzute de lege. Posesorul de bună credință nu este dator să cedeze acțiunii de vindicațiune decât nu mai atunci când lucrul a fost furat sau s'a pierdut. Pentru construcții codul prevede următoarele: aceluia care vrea să construiască, i-se dă teren pe 49 ani, după expirarea acestui termen proprietatea casei trece asupra comunei, care însă restituie prețul casei.

La obligațiuni pe lângă dispozițiunile obișnuite găsim norma că donațiunile peste 10.000 ruble aur sunt nule. Aci sunt reglementate și societățile comerciale: s. în nume colectiv, comandita, s. cu răspunderea limitată și s. anonimă.

Partea IV. se deosebește foarte mult de codurile noastre. Succesiunea normală are loc numai dacă averea nu trece de 10.000 ruble aur (cam 3.500.000 Lei). Dacă averea este mai mare, covârșitoare va reveni statului. Pe lângă descendenții tot moștenitori legali sunt și aceia care au fost alimentați de cel decedat în ultimul an, dacă sunt incapabili de muncă.

L.

Trebuie să menținem Cărțile cu Jurații? Sub acest titlu D-l I. Giurculescu avocat din C. Lug-Mascel publică în „Biblioteca Juridică” din Craiova un studiu destul de interesant asupra instituției Curților cu Juri.

Făcând o expunere istorică a jurașilor la Greci și Români pentru a evidenția origina instituției în anticuitatea greco-romană — judices jurați — și nu cum cred unii publiciști că ar fi de origină engleză; dis-tinsul autor trece cu expunerea în Evul mediu, revoluția franceză și sfârșește cu timpurile moderne pentru a se ocupa apoi cu instituția Jurașilor în legislația românească. Arată punctul de vedere al menținerii pe mai departe în legislația noastră penală a acestei instituții populare de judecată, de oare ce și-a probat utilitatea prin funcționarea neîntrerupt 3000 de ani în omenire. Ajunge la concluzia că e o formă neperitoare a suveranității naționale de care va fi pururi legată concepția democratică a împărțirii dreptății la toate popoarele și deci și la noi. Combate argumentele clasice contra menținerii jurașilor și încheie cu unele propuneri de modificare a actualelor dispozițiuni din procedura penală română relativ la funcționarea Curșilor cu Jurași care s'ar reduce la:

1. Extinderea competenței jurașilor și asupra crimelor săvârșite de minori.
2. Luarea din competența jurașilor a delictelor de presă și de opinie.
3. Acordarea de diurne jurașilor.
4. Prezidarea Curșilor, cu Juri de Consilieri de Curte de Apel.
5. Incredințarea alcătuirii listelor de jurași magistraților.
6. Suprimarea rezumatului președintelui.
7. Dreptul ca toate verdictele nedrepte să fie suspendate.

Mi se pare însă că problema aceasta a funcționării juriului ca instanță de judecată penală a fost nesuficient tratată. Una dintre chestiunile cele mai importante și anume: *dacă întrebările ce se pun jurașilor trebuiesc or nu discutate în contradictoriu în ședință publică între procuror și apărare, n'a fost atinsă de autor. Se știe anume că tocmai înțelesul acestor întrebări lăsat la aprecierea jurașilor fără nici o pregătire prealabilă, formează slăbiciunea răspunsurilor ce acestia dau drept deslegare de multe ori alături cu adevărul.*

Posibilitatea ca prin desbatere largă asupra chestiunilor să se discute și pedeapsa ce este legată de fiecare răspuns și astfel ca jurașii să aibă un criteriu asupra sancțiunilor legale de răspunsurile ce sunt chemați a da. O altă chestiune ar fi fost iarăși dacă președintele poate or nu să stea față tot timpul la deliberarea jurașilor pentru ca prin autoritatea sa să împedice influențele de diferite naturi a unuia sau unora dintre jurași asupra celorlalți.

Dacă verdictele evident nedrepte ce în foarte multe cazuri se aduc de jurași mergând în controlul Casei, aceasta n'or putea în toate cazurile și pentru greșeli de fond, iar nu numai pentru călcări de forme să fie trimise înaintea aceleiași curți cu jurași sau la o alta care să judece cu înlăturarea greșelilor constatate ca săvârșite de prima Curte cu Juri etc.

Relativ la competența Curșilor cu Jurași s'ar fi putut discuta părerea dacă unele crime ca: asasinatele, omorurile pentru jaf, dările de foc, pruncuciderile, lovirele cauzatoare de moarte nu ar fi bine să fie luate de la jurași și date în competența tribunalelor rămânând jurașilor judeca rea acelor crime săvârșite din pasiune și în împrejurări de aclea în care în adevăr judecata poporului, s'ar putea pro-

nunța asupra vinovăției unor infractori fața de care rigorile textelor¹⁾ penale impun judecătorilor de meserie sancțiuni dureroase. Văzută prin prisma unificării legislației noastre penale, lucrarea d-lui Ciurculescu nu se ocupă de loc cu organizarea și funcționarea Curșilor cu Jurași în teritoriile alipite Bucovina și Ardeal. Se știe că în Basarabia sunt în vigoare codul și procedura penală română; în Bucovina jurași judecă după alcătuirea legiilor Austriace, iar în Ardeal și Banat Curșile cu Jurași nu funcționau încă de la izbucnirea războiului mondial din 1914 iar Consiliul Dirigent prin decretul Nr. 1569 din 7 Iulie 1919 a menținut starea de lucruri găsită, așa că actualmente numai în aceste părți unite ale regatului nu funcționează Curțile cu Jurași.

Justificată de sigur, această măsură în anul 1919 ea este menținută mereu pentru motive, care rămân deocamdată la aprecierea forurilor supreme. Dar trecerea în competența tribunalelor din Ardeal a infracțiunilor mai înainte de atributul Curșilor cu Jurași și din punctul de vedere al argumentării menținerii or nu pe mai departe a instituției jurașilor în legiuirea noastră penală unificată, ne oferă un câmp de experiențe ce se face actualmente aci.

Din curiozitate științifică și în vederea unui studiu ce voi publica ulterior, am cules câteva date comparative cu privire la activitatea desfășurată de Curșile cu jurași ce au funcționat pe lângă tribunalele Dej, Sibiu, Bistrița, Turda și Alba-Iulia din Circ. Curții de Apel Cluj din anul 1913 și activitatea acelorăși tribunale secția penală din 1921, când au judecat în materie de crimă de competența jurașilor de odinioară.

Iată acele tablouri:

Trib. Dej	Curtea cu Juri în 1913 a judecat 6 procese	Trib. în 1921 a judecat 15 procese	4 condamn.
			2 achitări
Trib. Sibiu	Curtea cu Juri în 1913 a judecat 6 procese	Tribunalului în 1921 a judecat 9 procese	6 condamn.
			8 condamn.
			1 achitare
Trib. Bistrița	Curtea cu Juri în 1913 a judecat 5 procese	Tribunalul în 1921 a judecat 11 procese	5 condamn.
			11 condamn.
Trib. Turda	Curtea cu Juri în 1913 a judecat 9 procese	Tribunalul în 1921 a judecat 8 procese	8 condamn.
			1 achitare
			6 condamn.
Trib. Alba-Iulia	Curtea cu Juri în 1913 a judecat 22 procese	Tribunalul în 1921 a judecat 36 procese	20 condamn.
			2 achitări
			23 condamn.
			10 achitări
			3 stins proc.

Ce concluzii putem trage? Că jurașii au fost aproape tot atât de severi ca și tribunalele, în cât nu s'ar putea conchide la o slăbire a represiunii prin verdicte achitătoare pe care le au dat jurașii, încât datele aceste ar constitui un argument în favoare menținerii jurașilor în viitoarea noastră legislație penală. Dar eu spun că experiența acesta nu e hotărâtoare pentru că ar trebui generalizată în întregă

¹⁾ Vezi „Curșile cu Jurași” de V. M. Dimitriu în Revista Penitențiară Nr. 3-1920.

jară și datele strânse chiar în Ardeal de pe teritoriul tuturor Curților de Apel. Se poate apoi ca în vechiul regat experiența să dea rezultate diferite și din pricina alcătuirii juriului, a firei mai impresionabile a românului, căci e probabil că în Ardeal în alcătuirea juriului din 1913 n'au preponderat românii. S'ar mai putea ține seamă de prescripțiile legii de alegere a juraților ca și de funcționare în Ardeal a Curților ca jurați care diferă f. mult de acea din vechiul regat. etc.

Aceste soluri de considerații ce le voi dezvoltă cu altă ocazie lăsă du-le la o parte, țin să mă rezum la ceea-că Studiul Dlui avocat Giurculescu ar fi putut fi mai documentat și să pună în relief problema cu care se ocupă și care e de atâta actualitate, prin propuneri mai multe și care să formeze obiectul de dezbateră a specialiștilor noștri chemați la alcătuirea codurilor noastre penale unificate.

V. M. D

Aplicarea legii de Reformă Agrară în Ardeal

Comisiunea județeană pentru Reformă Agrară, Bistrița

No. 722—1922

22 Decembrie 1922

Interpretarea legii Reformei Agrare. Ordonarea ordinară măsurilor utile din oficiu de președintele comisiunii de expropriere. Art. 76 din regulamentul R. A. Moși stăpânite în indiviziune. Expropriere art. 5 lege. Interpretarea actelor juridice. Deosebirea între act de donație și legat. Art. 956 C. c. austriac. Re ulele pr. civ. ard. lene. Aplicare art. 78 legea agrară. Probă indirectă art. 273 pr. c. Limitele hotărârilor comitetului județean ca instanță de apel. Art. 503 pr. c.

Sentința

Asupra apelului făcut de delegații locuitorilor din Buduș în contra hotărârii Nr. 440—1922 pronunțată de comisiunea de ocol Bistrița la 25 Octombrie a. c. din comuna Buduș și relative la expropriere moșiei proprietarilor: Rosenfeld Bianca, Rosenfeld Regina, soția lui Schau Eugen și Rosenfeld Giza soția lui Rosenfeld Hermann din acea comună.

În baza art. 76 regulamentul legii R. A. 78—8 lit. A 5 și 50 din legea R. A. 956 ec. a. 273 și 503 pr. c. c. Hotărâste.

Reformează partea apelată din hotărârea Nr. 440—1922 a comisiunii de ocol pentru expropriere Bistrița, relativă la situațiunea juridică a proprietății expropriate și la înlăturarea terenului expropriat prin menționata hotărâre și în baza aceluiași text de lege prevăzute în ea, Considerând de proprietari ai acelei moși pe Rosenfeld Șia și soția sa Löw Roza, expropriează pe lângă suprafața prevăzută în hotărârea Comisiunii de ocol, încă 30 (trezeci) jug. cad. și 398 st. p. pământ arabil făcete și anume: Cele cuprinsă în c. f. 366 sub Nr. top. 1728/1—1, 730/1—1, 1730/1—2, 4731 1—1, 732 1—1, 733—1 în suprafața totală de 25 jug. și 942 st. p. precum și 6 (șase) jug. cad. 1056 st. p. din complexul de sub Nr. top: 1735/2—1734, 1735—1736.

Fixează ca preț al terenurilor expropriate per jugarul cadastral cele fixate de comisiunea de ocol prin hotărârea Nr. Nr. 442—922 dată la 26 Octombrie a. c. și alăturată în copie la prezenta sentință.

Aprobă cele alte părți apelate din hotărâre. Cu apel conform art. 77 lege R. A.

MOTIVE.

Din actele aflate în dosarul cauzei, în fapt se stabilește următoarele:

În ziua de 25 Octombrie a. c. vine la ordine înaintea comisiunii de ocol Bistrița pronunțarea asupra situațiunii juridice proprietății pe care Rosenfeld Șia și soția sa născuta Löw Roza o au în comuna Buduș acest județ din punctul de vedere al expropriabilității precum și asupra cvantumului de expropriat și celui ne expropriabil din acea proprietate. Prezentându-se cele trei fiice ale numiților, au susținut că această proprietate a fost transcrisă pe numele lor în ziua de 17 Ianuarie a. c. cu efect retroactiv prin contract de donațiune intervenit între ei și foștii proprietari, așa ca aceasta an urma situațiunii juridice are a se ține în seamă, iar comisiunea, pe baza constatării pe care o face în actele judecătorești de ocol secția c. f. Nr. 169—919 că numiții Rosenfeld Șia și soția sa au transcris proprietate pe numele celor trei fiice ale lor prin menționatul contract de donațiune în act notarial la 18 Iunie 1919, înaintat spre înțabulare la Noembrie același an și transcris la 17 Ianuarie 1919, consideră înlăturarea proprietății după starea juridică dela această din urmă dată, stare pe care o ia ca situațiune de fapt, și pe baza afirmațiunilor delegaților sătenilor că întreagă această proprietate a fost arendată timp de 10 ani agricoli între 1904 și 1918 și a declarațiunii proprietarilor că nu se înpotrivesc ca moșia să fie considerată ca și cum a fost arendată în parte în tot acest interval de timp și să se aplice dispozițiunile art. 8 lit. A. din legea R. A. numita comisiune face aplicațiunea acestui text de lege combinat cu art. 5. din aceeași lege și calculând expropriere numai asupra pământului cultivabil prevăzut de art. 16 legea R. A. expropriează partea înrecătoare peste 90 jug. cad. din acest pământ.

În contra acestei exproprieri, delegații sătenilor din Buduș făcând apel la această comisiune, cerțelarea lui se fixează pentru ziua de 16 Noembrie a. c. La această dată, delegații sătenilor și asistenții lor susținând că rău comisiunea de ocol a considerat contractul din actul notarial ca un contract de donațiune când el de fapt era un testament, și că aceeași comisiune nesocotind dispozițiunile categorice ale art. 9 din legea R. A. nu a luat avizul prealabil al Comitetului Agrar pentru a trece cu expropriere până la 10 jug de ție care dintre cei doi coproprietari de fapt ai moșiei, de ore ce nici unul din ei nu a avut ca ocupațiune principală agricultura, iar pe de alte parte în regiunea moșiei expropriate lipsește pământul necesar pentru satisfacerea cererilor de improprietărire ale celor prevăzuți în menționatul art. Comisiunea județeană prin deciziunea Nr. 612 din aceea zi a ordonat să se depună de proprietari intimajii, la dosar, actul notarial enunțat și să se aducă în instanță de apelații și intimajii, martorii cu care vroian să dovedească, ție care dintre ei, ocupațiunea principală al proprietarilor moșiei. La noul termen fixat pentru judecarea apelului, prezentându-se actul notarial precum și un atestat comunal prin care se constată inventarul moșiei proprietarilor precum și trei acte

relative la ocupașunea lui Rosenfeld Șia și a doi dintre donatori, comisiunea, pentru a constata dacă este cazul să se facă uz de dispozițiunile art. 9 din lege R. A. asupra cărui caz, apelanții ca și avocatul statului insistând, a ordonat tot în mod preparatoriu, să se ceara dela Comisiunea de ocol dosarul celor îndreptățit la improprietare pe baza art. 92 punctul 1—3 inclusiv și să se facă o ocupașune pentru a se stabili situașunea actuală a suprafeșelor ocopate de curși și clădiri, iar pe de altă parte, s'a sesizat din oficiu, pe baza dispozișunii imperativă a art. 76 din regulamentul legii R. A. de o acșune intenată de către soșia locuitorului Nemes Stefan din Buduș inaintea tribunalului Bistrița în contra lui Rosenfeld Șia, a ficei sale Rosenfeld Giza — una dintre donatare — și a unui oare care Calana pentru anularea contractului de donașune intervenit între primii doi, și a actului de vânzare cumpărare intervenit posterior între numișii și acel Calana ca cumpărător pe motiv de dol și falș, precum și de o coste de pe actul de vânzare cumpărare menșionat. După achizișionarea acestor acte și după efectuarea ocupașunii s'a fixat ziua de astăzi pentru judecarea apelului. La acest termen, apelanții, depunând o declarașune cu data de 21 Decembrie 1922 semnată de locuitorii Onea Joan, Dochia lui Todor, și ca martori de către I. Biscovan și Lucesc Toader, au cerut admiterea apelului, pe motiv că, de fapt, numai Rosenfeld Șia și soșia sa sunt proprietarii moșiei; că numărul vitelor cu care numișii lucrează moșia este cu mult mai mic, de cât cel prevăzut în atestatul comunal pe care proprietarii l-au prezentat în sedișia precedentă, ca să apară ca mari agricultori.

Reprezentantul proprietarilor pretinde că în speșă nu poată să fie vorba de a se trece cu expropriare până la 10 jugăre pentru că nu s'a făcut dovada că în comuna sau regiunea în care este situată moșia mandanșilor săi ar fi un număr mai mare de locuitori de cât cel stabilit de comisiunea de ocol ce sunt a se improprietări în baza art. 92 punctul 1—3 inclusiv și susține că contractul de donașune pe baza căruia comisiunea de ocol a pronunșat hotărârea este valabil ca atare, că el urmează să fie șinut în seamă și de comisiunea judeșană întrucât nu a fost făcut, pentru eludarea legii r. a. având o dată cu mult anterioară datei de 1 Decembrie 1918 care este prevăzută în articolul 4 din menșionata lege și la care dată se ia în considerare situașunea juridică a proprietarilor. Mai susține apoi că faptul că în contra lui Rosenfeld Șia s'a intenat acșunea în anularea actului de donașie și a celui de vânzare în care figurează ca cumpărător acel Calana, nu poate avea nici o influenșă asupra valabilitășei actului de donașune pe baza căruia comisia de ocol a pronunșat hotărârea sa, mai ales că acșunea în anulare nu este serioasă, motivul acelei acșuni ne fiind conform cu realitatea; că nici faptul revânzării terenului revendicat prin acea acșune, nu poate avea nici o influenșă în speșă, fiind că prezența semnăturii lui Rosenfeld Șia pe acest act este logică și în concordanșă cu condișunile în care a fost făcut contractul de donașune și în fine că nu poate influenșă valabilitatea contractului de donașune nici declarașunea prezentată de apelanșii astăzi în instanșă, declarașune din care numișii pretind că ar reeși că pentru o nouă vân-

zare a unei alte porșuni din pământul donat, Rosenfeld Șia a tratat și primit singur, preșul, în lipsa vre unuia din donatori.

Comisiunea Judeșeană.

În ce privește partea din hotărârea apelată relativă la situașunea juridică a proprietășei din care comisiunea de ocol Bistrița a expropriat porșunea prevăzută în corpul acelei hotărâri, dată sub Nr. 440—922.

Având în vedere că inaintea Comisiunei de Ocol ca și astăzi în instanșă s'a susșinut pentru proprietari că starea de fapt, recte starea reală, este alta decât aceia înscrisă în cartea funduară la 1 Decembrie 1918 și anume că deși în c. f. figurează la acea dată ca proprietari Rosenfeld Șia și soșia sa Löw Roza, totuși în realitate sunt proprietari Rosenfeld Blanka, Rosenfeld Regina soșia lui Schau Eugen, și Rosenfeld Giza soșia lui Rosenfeld Herman, cărora cei doi d'întâi le-au donat întreaga proprietate prin contractul dresat în act notarial și menșionat în corpul sentinșei, așa că la exproprierea care este să se facă, urmează să se aibă în vedere starea juridică pe care o crează acest contract. Astfel fiind, pretinzându-se că situașunea de fapt, recte situașunea reală, este alta de cât cea din c. f., care este starea după care legea prevede că trebuie să se socotească întinderea proprietășilor expropriabile conf. art. 4 din regulamentul legii R. A. admitând în mod excepșional răsturnarea situașunii din c. f. înscrisa în ele la 1 Decembrie 1918? a trebuit neapărat să se stabilizească mai întâi, natura ocelui contract prin interpretarea intenșunii părșilor, rezultând din clausele acestui contract, și din faptele constatate de comisiunea judeșeană cu ocaziunea cercetărei actelor de care s'a sesizat din oficiu, și a actului produs de apelanșii astăzi în instanșă.

Ori, prin contractul menșionat numișii Rosenfeld Șia și soșia sa donând celor trei fice ale lor, cu rezerva usufructului viager, averea lor și cu interdicșiunea dreptului de a greva sau însercina această avere limpt de 10 ani dela moartea lor precum și timp de 10 ani calculașii dela moartea donatarului decedat mai târziu, această donașune care urmează să se execute abia după moartea donatorilor — indiferent de data pe care donatorii au hotărât să treacă după această moarte — după dispozișunile art. 936 c. c. a. este valabilă ca legal, și nu se poate considera ca contract de donașune decât dacă ea a fost acceptată de donatori, dacă donatorii au renunșat expres la facultatea de a o revoca, și dacă s'a înmănat donatarului un document scris referitor la aceasta.

În speșă în întreg contextul actului invocat ca contract de donașune, nefigurând nici expres, nici prin vre un termen care ar face să se vadă, chiar prin interpretare, renunșarea donatorilor la facultatea de a o revoca, preșinsa donașune nu a putut fi privită, conform articolului menșionat, decât ca un legat. Ca atare, proprietari și moșier fiind tot Rosenfeld Șia și soșia sa, și deci situașunea reală sau de fapt — cum se exprimă autorul regulamentului legii r. a. în articolul 4 — era tot aceia înscrisă în c. f. la data de 1 Decembrie 1918. Conform art. 4 din legea r. a. întinderea moșiei socotinduse după starea ei juridică dela aceasta dată, exproprierea pământului cultivabil urma să se facă de comisiunea de ocol,

pe baza articolelor enunțate în hotărîrea sa (art. 8 lit. a. și 5) articole pe care comisiunea județeană le-a apreciat ca corespunzătoare, până la 60 jug. cadastrale.

Având în vedere pe de altă parte că din examinarea clauzelor din actul invocat de proprietarii expropriați ca titlu de proprietate și anume din interzicerea dreptului de a greva imobilele prevăzute în acel act, timp de 10 ani calculați dela moartea celui din urmă dintre cei doi donatori, cari își rezervă întreg usufructul imobilelor donate pe tot timpul cât vor trăi, și din apropierea acestor clauze cu faptul că acest act de donațiune este atacat înaintea tribunalului Bistrița pentru că ar ascunde o însușire a unei părți din imobilele donate, prin dol și cu faptul că, cu toate aceste restricțiuni, donatorii vând totuși din imobilele donate la câteva luni după confecționarea actului, precum și cu faptul că din aceste imobile a vândut chiar și unul dintre donatori, fără prezența donatorilor — fapte stabilite cu copia de pe reclamațiunea soției lui Nemeș înaintată de tribunalul local la cererea comisiunii și atașată la dosar, precum și cu declarațiunea prezentată aslăzi în instanță de delegații sătenilor; Comisiunea Județeană a considerat contractul de donațiune ca simulat și făcut fie pentru a purga — după părerea donatorilor imobilele de vișii ca cele reclamate de soția lui Nemeș, fie pentru a eluda Legea IX. 1918. relativă la impozitul asupra câștigurilor din război pe veniturile mai mari de 15.000 Cor. anual în afară de darea pe avere prevăzută de legea XXXII. 1916. pentru averi mai mari de 50.000 Cor. cu efect retroactiv.

Această concluziune, Comisiunea Județeană a tras-o din datele menționate mai sus, găsind inutilă audierea de martori, pentru că în cazul unei simulațiuni care ar avea de obiect a ascunde fie o fraudă contra legii, fie o fraudă contra persoanelor, legiuitorul găsind că ar fi foarte greu de a se face cu martori dovada acestei simulațiuni din cauză că în momentul când părțile ar încheie actul pătat de fraudă, legea în vederea eludării căreia s'ar face acest act, sau terșiul pentru fraudarea căruia s'ar găsi în imposibilitatea morală de a-și procura o probă lesimozială, fiindcă în acest caz, părțile contractante ar distruge chiar dela început actul căruia voește să îi dea cel puțin aparența unei legalități, a admis că simulațiunea să se stabilească și prin consecințele ce legea sau magistratul trage dintr'un fapt cunoscut la un fapt necunoscut, adică prin prezumțiuni, sau cum se exprimă pr. c. în articolul 275, prin deducțiuni de fapt din diferitele circumstanțe ale debaterii.

Astfel fiind, și rămânând și din ocest punct de vedere ca proprietarii ai întregii moșii donate, tot Rosenfeld și soția sa — actualii ei stăpânitori — adică doi proprietari, și exproprierea urmând să se facă în aceste condițiuni și anume să se rezerve proprietarilor numai 60 jug. cad. a trebuit să se reformeze partea apelată din hotărîrea Comisiunii de Ocol relativă la situațiunea juridică a moșiei expropriate în sensul dispozitivului.

Celelalte părți ale hotărîrei care a fost apelată fiind întemeiate și legale, a trebuit să fie aprobate.

Fixarea prețului de plată pe jugăr pentru pământul expropriat de comisiunea județeană s'a făcut pe baza elementelor de apreciere, care a autorizat

Comisiunea de Ocol să le fixeze, elemente pe cari le-a găsit iarăși întemeiate și legale.

Data la sediul comisiunii județene în Bistrița.

Adnotare. Legea de Reformă Agrară ce se aplică în Ardeal ca și regulamentul ei fiind înfăptuite în urma experiențelor capătate prin aplicarea celei din vechiul Regat pe care a urmat-o, este o lege aproape completă în sensul prevederei până în amănunțimi a multor detalii de tehnică și ușurinți ce prezintă ca reglementare mai ales a pământurilor ce cad sub expropriere din punctul de vedere al calificării lor juridice. Art. 4, 5 și 6 reglementează considerațiuni cu privire la natura juridică a pământurilor având în vedere ipoteze cât mai multe ce s'ar putea prezenta în practică; iar regulamentul respectiv intră în amănunțimi și da definiții juridice și de detaliu explicând înțelesul legii.

Această probază, că înainte de a fi încheiată în articole legea a fost bine studiată și așa se și explică ușurința cu care magistrații chemați s'o splice fac progrese în executarea lucrărilor desăvârșind-o aproape în scurt timp în ce privește fixarea prin hotărâri definitive a drepturilor celor chemați la improprietăre. Cu toate acestea, nevoe de interpretarea diferitelor texte se simte și judecătorii noștri înfălnesc și spre rari unde este nevoe de cunoștință, simț juridic și cunoașterea exactă a textelor legiurii civile fără care nu-se poate hotărâ exact în sensul de a face o bună aplicare a legii agrare în spiritul și conform principiilor generale de drept și cu observarea regulilor de procedură civilă.

O astfel de speță importantă ne oferă sentința Comisiunii județene Bistrița.

Lăsând la o parte chestiunile accesorii care se leagă de mersul juridic al afacerii soluționate prin hotărârea aci în discuțiune, punctele de vedere, principiale juridice care au fost și trebuiau examinate, sunt doue la număr: 1. Actul încheiat între soții Rosenfeld și fițele lor poate fi considerat ca o donațiune și în caz contrar care este natura juridică a actului? 2. Poate fi vorba în speță de un act sincer sau de un act simulat cari în acest din urmă caz ar fi cu totul irelevant din punctul de vedere al legii pentru expropriere, starea de proprietate reală corespunzând cu inscripția tabulară, iar dreptul de proprietate rămânând fixat definitiv asupra soțiilor Rosenfeld?

1. În ceea ce privește primul punct de vedere, hotărârea în discuție contestă caracterul de donație al actului încheiat între soții Rosenfeld și fițele lor. Pentru aceasta hotărârea se oferă la art. 956 din c. c. a. Acest articol referitor la donațiile *mortis causa* spune în mod expres: „O donație a cărei executare este întârziată până la moartea donatorului este valabilă ca legală dacă sunt îndeplinite formalitățile prescise. Ea este a se considera ca un contract numai atunci când donatarul a acceptat-o și donatorul a renunțat în mod expres la facultatea, de a o revoce, înmânând donatarului dovadă scrisă în acest sens”. Deci, în mod indiscutabil nu poate fi vorba despre o donație *mortis causa* care eventual ar putea să aibă valoarea unui legal, decât numai în cazul când se dovedește, că donația ar fi fost făcută sub condiția execuției, abia după moarte. Numai în acest caz poate fi vorba de aplicarea art. 956. Este aceasta situația juridică în speța de care ne ocupăm? Dupăcât se poate judeca din datele cuprinse în tex-

tu hotărârei privitoare la actul juridic încheiat între soții Rosenfeld și fiicele lor, s'ar putea spune, că aceasta nu este cazul și că deci în mod greșit prin hotărârea de mai sus, acest act a fost calificat drept legat. Imorejurarea care ni se pare hotărâtoare și care n'a fost suficient luată în considerare este, că actul de dispozițiune în discuțiune, conține clauza rezervei unui uzufruct viager în folosul dispunătorilor.

Această dispoziție de uzufruct viager nu poate evident avea un înțeles juridic decât în ipoteza înstrăinării imediate a proprietății bunului. Cum s'ar mai putea concepe această clauză de uzufruct, cu înțeles eficace, după moartea aceluia în folosul căruia ea este stipulată?

După cât se pare, comisiunea s'a lăsat impresionată de faptul, că în textul actului se prevedea și o clauză de inalienabilitate după moartea celui din urmă viețuitor dintre soți, pentru intervalul de 10 ani. Ori o asemenea clauză de inalienabilitate nu implică nici decum interpretarea actului în sensul, că executarea lui este diferită până în momentul morții. În adevăr, cu totul alta este chestiunea trecerii proprietății de aceea a momentului în care se poate dispune de ea, de către dobânditorii ei. Deci în cazul de față, încăodată după cât se poate judeca din lămuririle cuprinse în textul hotărârei, donația putea fi considerată ca imediat executabilă în privința proprietății bunului, cu toată clauza de inalienabilitate pe timp de 10 ani. Așa fiind cu totul irelevante sunt considerentele care tind a stabili, că dispunătorii bunului, în speță, n'au renunțat fie expres fie macar tacit la dreptul de a revoca actul dispoziției. Această renunțare era evidentă, întrucât ei dispuneau printr-o donație imediat executabilă.

2. În ceea ce privește punctul al doilea de vedere, hotărârea în discuție, ajunge la concluzia că actul dintre soții Rosenfeld și fiicele lor, ar avea caracterul unei donații simulate. Este aci evident cel puțin o contradicție logică la mijloc, din moment ce considerentele anterioare stabiliseră cu toată siguranța lipsa caracterului de donație al actului încheiat. Dacă este adevărat după cum constată hotărârea că actul încheiat are caracterul unui legat, atunci ar fi trebuit indicată posibilitatea principială a unei simulațiuni în acest caz, și momentele de fapt și juridice care ar legitima admiterea ei. Despre așa ceva, nici vorbă nu este în hotărârea de mai sus.

Dar dacă, am admite că este vorba realmente despre un act de donație, și după cât se pare aceasta este concluzia la care trebuie să ajungem, cum poate fi dovedită simulația ei? Evident fiind vorba după cum ține a se stabili despre o fraudă la lege, ori ce mijloc de dovadă este admisibil, nu numai proba testimonială oricât ar vorbi hotărârea despre o „imposibilitate morală” aci referitoare, dar și prezumpțiile de fapt. Judecata era deci liberă de a dovedi simulația și pe baza de simple prezumpțiuni, sub obligația însă, de a articula fapte precise care să permită o deducție în acest sens. Poate fi vorba în speță de oarecare prezumpții concludente? Hotărârea se referă în scopul dovedirii simulației la faptul că actul de donație fusese atacat pentru dol înaintea Trib. Bistrița de către o tertă persoană, iar pe de alta parte la împrejurarea că, cu toată clauza inalienabilității, bunul a fost aproape imediat înstrăinat de către donatori. Socotim că afacerea pendinte încă înaintea tribunalului, neexaminată ca fond nici de

către comisia de expropriere, nu putea procura nici un fel de dovadă în sensul simulației. Până la pronunțarea hotărârei ne găseam în fața unei afirmațiuni a cărei exactitate trebuia tocmai cercetată. De asemenea, înstrăinarea bunului prin încălcarea clauzei de inalienabilitate nu putea fi mai concludentă în speță. Cel mult, s'ar fi putut discuta soarta donației în urma nerespectării clauzei convenționale amintite. În orice caz, nu se vede cum, din simpla nerespectare a unei dispoziții convenționale, poate fi dedus în mod logic necesar, caracterul simulat al unui anumit act.

În concluzie, se poate spune, că dacă motivarea hotărârei nu justifică într'un mod cu totul convingător, cuprinsul dispozitivului ei, probează în orice caz multă râvnă din partea comisiei de apel și sforțarea ca soluția la care a ajuns să fie pe cât de juridic motivată pe atât de concordantă cu prescripțiile legii de reformă agrară și cu spiritul ei care cere în principal subordonarea intereselor particulare — fără a le sacrifica — binelui general și dreptății reclamată de cei mulți — legea agrară fiind mai ales o dreptate socială.

R. D.

In vederea Unificării

Legitima apărare

Una din faptele justificative, sau circumstanța care distruge criminalitatea, este legitima apărare. Ea a fost recunoscută în toate legislațiile. În vechime prin ajutorul grașterii, iar mai târziu prin fixarea definitivă într'un articol de lege.

Întrucât există o deosebire între legiuirea din vechiul-regat și cea în vigoare în Transilvania, am crezut necesar să discut acest fapt justificativ, pentru ca în viitor să se fină seama de unele cazuri neprevăzute sau ignorate de legea vechiului-regat, iar printr'un anteproiect de articol, s'aducem o ușurare celor numiți pentru unificarea codului penal, adăcând totodată un îndemn pentru jurisții noștri publiciști, de a încadra în articolele lor, proiecte de articole, contribuind cu toți la viitoarea unificare legislativă.

În C. P. R. legitima apărare a fost recunoscută în art. 58, 256, 257, în primul ocupându-se de principiu în general, în al doilea repetând principiul iar în ultimul, ocupându-se de cazul când omuciderea, rănirea sau lovitura nu este calificată de crimă sau delict. C. P. T. se ocupă de ea în art. 79, și 80.

Art. 58. C. P. R. a fost tradus după art. 41 C. P. prusian, întrucât în partea specială a penalului francez nu se găsește articol corespunzător, rămânând legiuitorului român să traducă din partea generală articol le 328, 329, corespunzătoare art. 256 și 257 C. P. R. Art. 58 spune: *Nu este nici crimă nici delict, când fapta va fi săvârșită din cauză de legitima apărare.*

Apărarea este legitimă când este necesară, spre a respinge un atac material, actual, și injust, în contra persoanei sale sau a aluia.

Se socotește ca legitimă apărare și cazul când agentul sub imperul tu buârcei, tenerei, sau teoarei, a trecut peste marginile apă ârei.

În art. 256, anunță același principiu în textul: *Nu este nici crimă nici delict când cel ce a săvârșit omuciderea, loviturile, și rănirile, a fost silit*

la aceasta, prin necesitatea actuală a unei legilimi apărări cf. art. 58. (coresp. art. 328 C. P. Fr.).

De aici reiese clar inutilitatea art. 256 C. P. R., cari repelă principiul odată fixat de art. 58. C. P. R.

În art. 257 legiuitorul prevede câteva cazuri speciale de legit. ap. în paragraf 1) ocupându-se „de fapta săvârșită pentru a se respinge exaladarea sau efracțiunea în timpul nopții într'o casă locuită, în 2. când s'a petrecut în contra autorilor de furtisaguri sau de jefuire executate cu violența (paragr. 1 și 2 traduse după art. 329 C. P. Fr.) iar în 3. de cazul când o femeie comite fapta imediat după o siluire exercitată asupra sa.

Ullimul paragraf din lege a fost mult criticat de ilustrul nostru profesor *Tanoviceanu*, cari susținute că aici nu poate fi vorba de o legilimă apărare, întru cât siluirea fusese exercitată, ci ne aflăm într'o evidențiată acțiune pornită din răsbunare cari nu trebuie să scape de sub rigoarea legii.

În C. P. Tr. se vorbește de legit. ap. în art. 79 care spune că: „Legitima apărare este apărarea necesară pentru înlăturarea unui atac amenințator nedrept, și direct, îndreptat în contra persoanei sau averii altuia.“

Depășirea limitelor legiuitei apărări de frică, spaimă, sau din cauza tulburării nu se pedepsește.

În art. 80, completează apunând că: Nu se pedepsește infracțiunea nici atunci când s'a săvârșit ca ullim mijloc pentru apărarea vieții autorului, sau a persoanelor din intimitatea sa, dintr'un pericol născut din întâmplare și direct, care nu s'ar fi putut înlătura într'alt mod“.

Din comparația art. 58 C. P. R. cu art. 79 și 80 C. P. Tr. putem scoate elementele esențiale comune celor 2 legiuri, cât și deosebirea lor fundamentală:

Teoria Leg. apărării. Pericolul trebuie să fie grav, inevitabil și nedrept, acest pericol de care ai fost amenințat și în contra căruia ai dreptul să te aperi cu forța, trebuie să fie actual și necesar.

Daci 1. Leg. ap. să fie necesară spre a înlătura un atac, dar răul ce l'ai fi putut suferi să fie ireparabil.

2. Atacul să fie material (amenințator în C. P. Tr.)

3. Actual.

4. Nedrept.

5. Atacul să fie îndreptat în contra persoanei tale sau a altuia (În C. P. Tr.; și în contra averii tale sau a altuia).

Vom discuta aceste elemente, pe rând:

1. **Necesitatea apărării și ireparabilitatea raului.**

Gravitatea pericolului este strâns legată de ireparabilitatea raului ce agentul avea de suferit. Dacă răul este ireparabil, necesitatea leg. ap. nu poate fi legilimă asupra ireparabilității raului dislingem:

a) Dacă a fost îndreptat în contra persoanei tale sau a altuia, se vor îndeplini următoarele condițiuni:

d) pericolul să amenințe viața, sănătatea sau integritatea, pudoarea persoanei ect, atacate, cum susține *Garraud*.

„Căci nu este necesar, pentru a legilima mijlocul de apărare individuală, decât dacă pericolul îndreptat este un pericol în contra vieții: persoana amenințată de lovitură, răniri, mutilări secestrare, are dreptul să se apere cu forța“ (Tom. I).

Societatea desbrăcându-se de dreptul ei de a pedepsi pe infractor, a investit pe individ cu un drept, absolut spre a se opune cu forța la violarea

dreptului său, în care fuseze amenințat, dar favoarea aceasta i-a limitat-o, acordându-i puterea numai în anumite cazuri, când atacul este consumat, (nu și în cazul când amenințarea ar fi fost viitoare, pentru că atunci are tot timpul să-l evite sau să se adreseze autorităților competente).

b) **Apărarea altuia.** Dar nu numai apărarea ta și-a fost asigurată, ci societatea substituindu-și dreptul, te obligă să-ți operi și aproapele în contra atacurilor nedrepte, cu condiție ca ea să fie necesară pentru a se putea face proporționalizarea între răul făcut și necesitatea de-a apăra, căci un rău de mică însemnătate nu-ți dă dreptul să-l opririi sau să-l înlături comitând o crimă. Judecătorul este chemat în cele mai multe cazuri, să statueze această proporționalitate între un rău primit și altul făcut ca răspuns, spre a se distinge dacă era sau nu nevoie de reacțiune din partea celui atacat.

b) **Atacul în contra averii** Legiuitorul român și-a înscris în lege acest principiu, pentru că a considerat ca acest fapt poate fi reparabil.

Societatea care garantează individului atât proprietatea cât și libertatea, este datoare să protejeze pe vătămât după cum este obligată să-i pule la dispoziție dreptul de-ași apăra proprietatea în contra celui ce vrea să-l deposedeze. Oare de ce n'ași avea dreptul să ucid sau să lovesc hoțul care fugind cu toată averea mea, mi-ar fi făcut un rău ireparabil? Desigur că trebuie să am acest drept, cum spune *Garçon* „am tot dreptul să-mi apăr averea prin ori ce mijloc; dar această apărare va fi legilimă numai dacă n'a fost excesivă.“

Fiind săracit de-o parte însemnată sau totală din averea mea, sau pericolul răpirei ei, nu poate să-mi producă o tulburare tot atât de puternică ca și un atac în contra vieții, sănătății ect? Do... De aceea credem că art. 58 CPR. trebuie completat și cu acest dispozitiv prevăzut de art. 79 CPTr. e o singură îngrădire, asupra averii, ca răul să nu fie mai mare decât cel evitat, adică să nu fie excesiv.

II. **Atacul trebuie să fie material** adică să fie exercitat prin mijloace materiale. Vorba nu e suficientă o amenințare în viitor poate fi ureori înlăturată, cu alte cuvinte se cere ca atacătorul să aibe arme, sau instrumente ce pot servi ca arme, în așa fel ca pericolul să amenințe viața, sănătatea sau integritatea, pudoarea persoanei atacate.

„Un atac amenințator“ cum prevede art. 79 CPTr. nu ar fi suficient, amenințarea trebuie să fie materială, să aibă un început de execuție concretă.

Sfera atacului material, cuprinzând și pe a amenințării. De aici inclinând mai mult spre „atacul material“ din C. P. R. decât cel „amenințator“ din CPTr., căci atacul material fixează mai bine, adevăratul element constiutiv al Leg. apărării.

III. **Atacul să fie actual** adică să fie prezent nu viitor. Acest cuvint lipsește din articolul francez iar importanța lui nu suferă comentarii. *Garraud* susține că nu numai atacul realizat și consumat ci și atacul iminent, trebuie să fie considerat ca actual și cu drept cuvânt, căci la ce și-ar folosi așteptarea până la înfăptuirea lovirei de ex, din partea agresorului, dacă nu vei lua imediat măsuri de-a te apăra? Acest atac actual iminent ar corespunde cu amenințare din CPTr. contra căreia atacatul la măsuri de apărare.

4. **Atacul să fie nedrept.** Sfera acestui cuvint

a dat naștere la mari controverse, neputându-i se preciza limitele. Judecătorul, în totdeauna trebuie să ia în considerare, mentalitatea, situația socială, a individului, starea lui de cultură, precum mai cu seamă împrejurările în cari s'a petrecut faptul, căci altfel nimeni nu are dreptul să se revolte, sau să se răsbune. Indiscutabil, că pentru o pereche de palme, sau pentru o jignire, n'am dreptul să ridic viața agresorului ca pe urmă să susțin, că am fost în legitimitate apărare, pentru că agresiunea de asemenea natură fusese nedreaptă. Quid în cazul când atacul nedrept vine dela o autoritate? Ripostând nu ne-am afla în rebeliunea înscrisă în art. 170 C. P. R. sau 165—170 C. P. Tr. modificate prin Lg. XL 1914 prin art. sub denumirea: Legea pentru protecțiunea autorităților? Ne-am afla în Leg. ap. în asemenea caz? Contraversă.

Răspunzând „de” nu s'ar tulbura ordinea socială, nu s'ar înfronța dreptul celui mai tare, nu s'ar viola dreptul autorității publice, prin acela, că individual și-a apărât libertatea sau proprietatea? Noi credem, că nu și ne bazăm pe art. 2 din lege XL 1914 și urm. cât și pe art. 170 C. P. R. cari spun categoric, că „pedepsesc pe aceia cari opun rezistență, împiedicând o autoritate sau un membru al ei, la exercițiul legal al misiunii sale, cerându-se funcționarului, să lucreze la executarea legilor” și cu drept cuvânt penalistul nostru Tanoviceanu se declarase în favoarea acelor ce și apărau drepturile în contra atacului ilegal al autorității.

În Anglia, Belgia ex, s'a admis acest principiu, forțând astfel autoritatea în exercitarea funcțiunii, atribuțiunii ei, să nu facă decât acțiune legală.

Contraversa însă ia proporții și mai mari când ne găsim în fața unui ordin ilegal al superiorului dat inferiorului spre al executa și particular opunându-se. Părerile au fost împărșite. Majoritatea înclină în favorizarea particularului în contra oricărui atac ilegal, venit din partea ori și cui, alți cer ca inferiorul să creadă, că ordinul primit este legitim, cu toate astea problema rămâne nerezolvată, dacă în contra unei asemenea agresiuni te poți afla în leg. apărare. Inclinaăm spre prima părere.

Quid când atacatul primind o rezistență este la rândul lui atăcat? Ca provocator poate beneficia de leg. ap.? Agresiunea poate fi socotită ca nedreaptă, când fusese provocată de o agresiune anterioară?

Dacă atacul său nu a fost de așa natură încât să pună pe atăcat în leg. ap., agresorul se va putea considera în apărare legitimă, întrucât violențele primite îi pun viața în pericol, altfel nu.

5. Atacul să fie îndreptat în contra persoanei tale sau alia. Individul este obligat și e în drept să și apere persoana sa și a alia. Art. 80 C. P. Tr. stabilează, că nu este infracțiune când operi viața celor din intimitatea ta, etc. și art. 78 enumeră, cine pot fi persoanele din intimitatea atacatului. Legea însă extinde acest drept de apărare față de ori cine, deci și în contra unui părinte, copil, nebun, etc.

În C. P. Tr. însă conform art. 280 consideră drept o omucidere, când și-al ucis părintele, chiar dacă te-ai fi aflat în leg. apărare. Acest principiu de structură clasică, nu mai poate corespunde timpului, mai ales când despotica putere părintească discreționară, a căzut în desuetudine. E drept, că la antici și medievall, părintele avea dreptul asupra vieții copilului său, dar față de dezvoltarea culturală a societății, acest drept trebuie să fie socotit ca slăbit.

Odată ce atacul nedrept îți periclitază viața, de ce să nu mă apăr, chiar când ar veni dela tatăl meu? numai pentru faptul, că îi sunt fiu!

Intrucât legea mă obligă să-l apăr, întrucât, legea obligă pe părinte să și întrețină copilul, și invers, tot legea trebui să mă apere când tatăl a fost din făgașul dojaniei, dându-se la acțiune dăunătoare vieții mele. Art. 58 C. P. R. și 79 C. P. Tr. sunt generale, și pot invoca leg. apăr. contra oricărei persoane și pentru ori și cine, ce s'ar afla în pericol, chiar și atunci când s'a săvârșit ca ultim mijloc de apărare. În consecință art. C. P. Tr.; nu mai corespunde timpului nostru.

Quid dacă are posibilitatea să fugă? Contraversă. Unii susțin că nu putem îndemna pe atăcat la lașitate, alții că dacă avea posibilitatea să se sustragă din fața pericolului, și n'a făcut o pierdere de leg. ap. Această posibilitate de a se sustrage din fața agresiunii este lăsată iarăși la aprecierea judecătorului.

Nu toți în anumite împrejurări, pot aprecia în același fel această posibilitate, și discuția n'ar mai înceta. Jurisprudența română și maghiară au aprobat principiul că nu poți beneficia de leg. ap. dacă ai avut posibilitatea să fugi. Nu inclinaăm spre acest mijloc de sustragere, dar suntem de părere, ca în limitele posibilității să poți să înalături prin ori ce mod, atacul agresorului. Dar această judecată nu o vei putea face, când tulburarea și-a întunecat o. analiza nu se va putea face decât pentru fiecare caz în parte, totul depinzând de împrejurare și de individ.

Quid dacă pericolul a încetat? Nu mai poate fi vorba de leg. ap. ci de răsbunare.

Până unde se întinde leg. ap.? Ultimile alineate din art. 58 C. P. R. și 79 C. P. Tr. ei. Ele în seama de surescitare, frică, spaimă, tulburare, sub imperiul cărora atacul a trecut de marginile apărării. Căci ne-am afla în cazul unei pierderi a rațiunii, când voința și-ar fi atăcată.

Poți fi condamnat la despăgubiri civile? Nu. Pentru că leg. ap. este o cauză justificativă, și faptele nefiind nici crimă nici delict și cum legea te apără de ori ce penalitate, fatal nu vei putea fi condamnat la acoperirea daunelor cauzate prin leg. apărare, cauza justificativă fiind reală și nu personală.

Leg. ap. la jurați, poate fi pusă ca o chestiune separată? Nu. Pentru că intră în chestiunea principală de culpabilitate.

În Penalul în vigoare, în Transilvania, nu se mai pune întrebarea, de oare ce, jurații au fost desființați.

Bazat pe cele expuse, și luând ca punct de plecare articolele celor două legiuiri, propunem următorul proiect de articol, asupra, Legitimă apărării: „Nu este nici crimă nici delict, fapta săvârșită din cauză de legitimă apărare.”

„Apărarea este legitimă când este necesară spre a înlătura un atac material, ilegal, actual, în contra persoanei sale sau a oricărei alteia, săvârșită ca ultim mijloc pentru apărarea vieții sau averii sale sau a alia.”

„Apărarea este legitimă când pericolul sau păguba sunt ireparabile, născut din întâmplare sau direct și care nu s'a putut înlătura într' alt mod.”

„Se socotește ca legitimă apărare și cazul când

agentul sub imperiul tulburării, temerii, spaimii sau teroarei, a trecut peste marginile apărării.”

Prezentul articol cuprinde toate elementele constituire ale Leg. apărării dezvoltate în cele 5 puncte ale articolului.

Am păstrat formula „nu este nici crimă nici delict . . . tocmai, pentru a se curmă discuția asupra faptei săvârșită din cauză de legitimă apărare. Nefiind infracțiune, nu poate fi nici pedepsită penal nici civil ca despăgubiri.

S'a înlocuit cuvântul „nedrept” prin ilegal a cărui sferă, cuprinde și pe-a vorbei „nedrept”, urmându-se și controversa asupra respingerii unui atac ilegal venit dela ori cine și deci dela o autoritate.

Prin introducerea în contra persoanei sale sau a oricărui altuia, apărarea se generalizează, așa că va putea fi îndreptată și contra unui copil, nebun, părinte, fraze neapreciind asupra cui să fie îndreptată:

Am făcut distincție în parag II. de ultimul alineat, limitând dreptul apărării, forțând individ să ia oare care măsuri pentru înlăturarea atacului, fără să fie nevoie dela început de-o măsură represivă ci ca „ultim mijloc pentru apărarea vieții” sau averii, dând astfel Leg. ap. un caracter neexcesiv.

Am cerut ca pericolul sau paguba să fie ireparabile, chiar și atunci când a fost născut din întâmplare sau direct și n'a putut fi înlăturat în alt mod, chiar prin fugă de ex.

Am menținut aproape întocmai ultimul alineat al art 58. C. P. R. nedăogând de cât cuvântul „spaimă” ca o completare.

Art 256 C. P. R. poate fi suprimat ca superfluu dolmenea art. 280 C. P. Tr. ca necorespunzător timpului.

Cred că ar fi necesar ca chestiunea Leg. apărării să fie ridicată din oficiu atunci când în urma cercetărilor prealabile ce a fost constatat, parchetul putând renunța la reprezentarea acuzării (art. 34 B. P. Tr.) intrucât, în cursul cercetărilor autoritatea judecătorească descoperise nu mai circumstanțele agravante, ci și cele de apărare. (art. 100 Pr. P. Tr.) iar cererea prealabilă trebuie să fie știută (art. 101 punct 1 Pr. P. Tr.) intru cât nu există infracțiune, iar când Leg. ap. a fost pretinsă ca să poată fi susținută în fața oricărui instanțe, putându-se face apel în contra hotărârei negative chiar a camerei de acuzare.

Dar asupra acestui punct von fraia pe larg în alt articol.

Cluj.

Angelo Stătescu
advocat.

Ordonanțe

MINISTERUL JUSTITIEI DIRECTORATUL GENERAL CLUJ

Instanțelor Judecătorești

No. 62906 din 22. Decembrie 1922.

D-l ministru de finanțe (direcțiunea despăgubirilor de război și a tratatelor de pace) informează Ministerul de Justiție ca în ziarul din țară s'a publicat sub titlul „Datoriile dintre Ungaria și Statele străine” următoarea telegrama:

„Budapesta 28. Guvernul ungar a semnat un decret prin care se dispune ca datoriile dintre cetățenii unguri și supușii Statelor cari au semnat tra-

talul din Trianon nu vor mai putea fi reglementate în viitor pe cale judecătorească.”

„Se vor înființa oficii de verificare și compensație pentru a regula creanțele dintre supușii unguri și supușii englezi, francezi, belgieni și greci. Celelalte State cari n'au ratificat încă tratatul dela Trianon vor trebui să declare dacă doresc să adere la regula de mai sus. În ce privește datoriile dintre supușii unguri și supușii cehi, polonezi, români și sârbi, trebuie să se tranșeze în mod preliminar diferitele chestiuni relative la valută.”

În vederea acestei măsuri luată de guvernul ungar, zisul departament intervine că autoritățile judecătorești române să nu mai dea hotărâri cu privire la datoriile dintre cetățenii unguri și cetățenii români și adaugă că mijlocit că ministerul afacerilor străine să ceară organelor noastre diplomatice din Budapesta detalii asupra măsurii luate de guvernul ungar, pentru că guvernul român să-și poată fixa definitiv punctul sau de vedere.

Am onoare a vă comunica această intervenție a ministerului de finanțe și vă rog să binevoiți a o avea în vedere la ocaziune.

Notă. Din cuprinsul acestei ordonanțe ne interesează procesele dintre Ardeleni și supușii maghiari. Pentru astfel de procese nu se vor înființa oficii de verificare, căci art. 254 din Tratatul dela Trianon prevede că secțiunea III a Tratatului în care se vorbește de aceste oficii, nu se aplică la creanțele dintre Ardeleni și actualii supuși maghiari. Aceste creanțe confor. art. 239 din Tratat se judecă de către instanțele române, iar dacă nici o instanță română n'ar fi competentă, de către tribunalul arbitral mixt. Instanțele maghiare nu pot să statueze asupra acestor creanțe.

Prin urmare credem că dispozițiunea Ministerului Justiției prin care a suspendat judecarea acestor procese, s'a dat numai pentru motivul că unele chestiuni valutare trebuie clarificate. Aceste chestiuni valutare pot fi împărțite în două grupe:

1. Cu care curs să se plătească aceste datorii? Art. 254 din Tratat prevede că datoriile în chestie se vor plăti în lei cu cursul mijlociu cotat la Bursa din Geneva în timpul celor două luni înainte de 1 Noembrie 1918. S'a constatat însă că în acele două luni leul nu era cotat la Bursa din Geneva. Prin urmare dispozițiunea art. 254 este neexecutabilă și trebuie să se facă o convențiune între România și Ungaria pentru a stabili cursul.

2. Care este ziua, până la care se va aplica regula pusă în art. 254 din Tratat (Sichttag)? Sunt diferite păreri: ziua armistițiului (3 Noembrie 1918), a alipirei (1 Dec. 1918) etc. Numai acele datorii sunt plătibile în lei și cu cursul ce urmează a fi stabilit, care au devenit exigibile până la această dată, care deosemena trebuie fixată.

Ținem să adăugăm că creditorii ardeleni, cu toate acestea, pot să sesizeze tribunalul arbitral mixt, pentru că supușilor puterilor aliate și asociate, art. 239 din Tratat, le acordă acest drept chiar și atunci când vre'o instanță a lor ar fi competentă. L.

Cartea Funduară traducere completă a tuturor legilor regulamentelor, ordonanțelor și formularelor referitoare la această materie de D-nii Dr. I. Papp și Paul Balasiu. Prețul 200 lei cu reducere pentru D-nii magistrați și funcționari ai Statului.

JURISPRUDENȚA STABILITĂ

De

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Complexul pentru Ardeal și Bucovina

Secția I. Ardeal.

Pensiune alimentară. Contract de vânzare-cumpărare a unui imobil cu sarcina unei obligațiuni alimentare. Act simulat deghizând o donațiune făcută cu rea credință în prejudiciul drepturilor reclamantei. Constatare de fapt făcută fără valoare de drept de instanța de fond Nendărsibilitatea noilor dovezi în cursul revizunii § 535 pr. civ. (Decizia No. 345/922).

Proces de re poziție. Sustragerea foloaselor (lucrum cessans). Atribuirea lor după normele de drept existente: intenție cu pălă și imprudență izbitoare. Omiterea ascultării martorilor în acest punct lipsă de interes. Sentință parțială. Motivarea ei asupra spuselor (Deciziunea No. 683/922).

Proces de re poziție. Acțiune pentru reintegrare în posesiunea faptică anterioară. Turburarea ei prin violență. Acțiunea introdusă contra mandatarului. Admisibilitatea ei. Principiile re poziției. Drept de usufruct și drept de reacumpărare. Drept de proprietate litigios. Aprecierea dovezilor de fapt, în special ai oportunității ascultării unor martori § 270 pr. civ. (Deciziunea No. 468/922).

Decizia Nr. 345—922. Ardeal Dosar Nr. 694—971.

S'a luat în cercetare petiția de reviziune prezentată de intimata Maria Brade măritată cu Demetrie Barna în contra sentinței tribunalului din Oradea-Mare Nr. C. a. 5187—918. În procesul intentat de reclamanta Maria Zsuró măritată cu Tudor Brade pentru pensie alimentară.

În lipsa părților s'a ascultat referatul oral făcut de Dl. Cons. Dr. Ioan Nemet.

Curtea deliberând, asupra motivelor din cererea de reviziune invocate de lege §-ului 534, pr. civ. în care intimata II. susține, că tribunalul ca for apelativ în mod greșit a constatat faptul, că prețul averii cumpărate de la intimatul I. Tudor Brade a fost numit 3700 cor., căci cumpărătoarea intimata II. pe lângă această sumă tot în contravaloare a averii cumpărate a fost obligată a întreține pe mama sa și pe soția intimatului I. și această împrejurare se poate dovedi cu martorii Flore Haiduc și Bleia Matei; astfel dând contravaloare potrivită, contractul nu conține donațiune, că este în speță un act de vânzare-cumpărare, prin urmare intimata II. ca cumpărătoare nu răspunde de datoriile vânzătorului, în cazul prezent nu răspunde nici pentru aceea pentru că la încheierea Contractului încă nici n'a existat pretențiunea reclamantei, evident dar, că tribunalul, ca for apelativ, cu violarea regulii de drept material a convins pe intimata II. a tolera esecul de la din averile cumpărate a pretențiunii reclamantei; a violat instanța de fond și norma de procedură, pentru că s'a ordonat interogarea intimitei II. în scop de a dovedi, că reclamanta a avut cunoștință de vânzare și n'a protestat în contra acesteia, în baza acestora cere intimata II. reformarea sentinței de fond și respingerea introdusă contra sentinței.

Considerând, că tribunalul ca for apelativ în baza acelor circumstanțe neatacate de părți, cu intimatul I. Tudor Brade și intimatul II. Maria Brade sunt frați — că în contract ca contravaloare a averii transmise s'a fixat suma sarcinilor întabulate de 3700 cor. în favoarea vânzătorului s'a stipulat în contract prohibițiunea de înstrăinare și în sarcina averilor

transpuse, tribunalul ca for apelativ fără eroare, în mod logic a făcut constatarea că contractul încheiat la 15 Martie 1922. prin care intimatul I. Tudor Brade a transmis averile sale imobile cuprinse în cartea fund. Körösszeg Nr. 153, Körösharsány Nr. 613, Bereghöszörmény Nr. 1284 în proprietatea sursorei sale intimata II. Maria Brade, este un act simulat, în realitate este contract de donațiune și nu de vânzare-cumpărare, încheiat cu rea credință în fraudă dreptului reclamantei, prin urmare n'a violat instanța de fond nici o regulă de drept material, — când a convenit cu intim II. conform petițiunii din acțiune, cu atât mai ales, că pentru această pretențiune de alimentare reclamanta încă din 1911. a introdus proces față de intimatul I. care a și fost condamnat, și pentru că intimatul cu rea credință au conspirat la eludarea — fraudă drepturilor — reclamantei.

Considerând, că împrejurarea suleată în cererea de reviziune anume că este a se considera de preț de cumpărare și valoarea întreținerii mamei intimitei și a soției înt. I. în afară, că aceasta împrejurarea nici nu ar fi probă îndestulătoare spre a combate constatarea făcută fără violare de drept de instanța de fond, nu s'a putut lua în considerare, căci nici nu este dovedită, iar în cursul revizunii dovezi noi în sensul §-ului 535 pr. civ. nu pot fi admise.

Considerând, că în fața stărei faptice, mai sus menționată, nici aceia împrejurarea, că a stăut — și reclamanta de vânzare, ori ba, nu este decisivă la deliberarea cauzei, deci prin omiterea probațiunii în aceste privințe, nu se poate observa vr'o violare de normă de procedură, urmează, cu cererea de reviziune este neînțeleasă.

Pentru aceste motive în numele legii, Inalta Curte nu admite cererea de reviziune prezentată de intimată Maria Brade măritată cu Demetriu Barna în contra sentinței tribunalului din Oradea-Mare Nr. C. A. 3187—47 918.

Dată și citită în ședință publică azi la 29 Martie 1922.

Decizia Nr. 683—922 Ardeal Dosar Nr. 1092—921

S'a luat în cercetare cererea de reviziune a intimatului Gheorghe (Gyuri) Hossu contra sentinței tribunalului Dej Nr. 1919 C. a. 299—38 în procesul intentat de reclamanta Biri Hossu măr. Costan Gheție pentru re poziție.

După raportul verbal al Dlui Cons. Th. Radu.

Inalta Curte, deliberând asupra motivelor din cererea de reviziune, prin care intimatul se plânge de violarea normelor de procedură, omițându-se de către instanțele de apel ascultarea martorilor indicați: Vasile Laczi Hossu și Ioan Hossu lui Chelemen nemotivat și lăsându-se nemotivată partea aceea a sentinței instanței de apel prin care se aprobă sentința primei instanțe și relativ la căltimea spuselor procesuale ivite în acea instanță.

Având în vedere, că în speță ascultarea numiților martori s'a cerut pentru dovedirea foloaselor sustrate (lucrum cessans) prin îndeplinirea sentinței parțiale pronunțată în privința re poziției.

Considerând, că în acest caz conform normelor de drept existente foloasele sustrate numai atunci se pot judeca dacă acelea au obvenit în urma unei intențiuni culpabile sau unei imprudențe izbitoare a

acelei părți în favoarea căreia s'a adus sentința parțială.

Considerând, că în cazul prezent stabilindu-se conturbațiunea în posesiune de către intimat, reclamanta a fost îndreptățită a împiedeca conturbațiunea mai departe, cerând pronunțarea sentinței parțiale, de unde urmează că în speță înderimentul reclamantei nu se poate constata nici o intențiune culpabilă și nici vreo imprudență își oare.

Considerând, că astfel nesubverșând cazul, când foloasele sustrase s'ar putea judeca ar fi cu totul fără folos ascultarea martorilor indicați pentru dovedirea acestor foloase, de unde urmează că omiterea ascultării martorilor indicați s'a în âmplat fără violarea de normă de drept.

Considerând mai departe, că de și prin sentința instanței I de apel de fapt nu se menționează aprobarea părții relativă la călucă a șelor din sentința primei instanțe, din însăși aprobare rezultă însă evident, că suma șesilor s'a aliat de corespunzătoare activității depuse și cheltuielilor efective, după cum acelea se află de corespunzătoare și de către această înalta Curte.

Considerând, că astfel fiind ambele plângeri ale intimatului se află de nebazate, cu revizuirea nu se poate admite.

Pentru aceste motive în numele legii, înalta Curte nu admite cererea de revizuire înaintată contra sentinței Tribunalului Dej Nr 1919 C. e. 299—38, de către intimatul Gheorghe Hossu.

Dată și cedată în sedința publică la 23 Iunie 1922.

Dactila No. 478—922. Ardeal Dosar No. 819—11.

Curtea deliberând.

Asupra motivelor din cererea de revizuire invocate pe baza § 534 pr. civ. în care susțin intimajii, că tribunalul ca for apelativ prin sentința atacată cu revizuire a violat regula de drept material și formal, — pentrucă. — afirmă intimata I. dânsa a procedat numai din incredințarea proprietarului Dr. Ludovic Albrecht, acesta a declarat o și în cursul dezbaterii este evident că, că dânsa nu poate fi în persoana obligată, pentru că, afirmă apoi ambii intimajii, — antecesorul reclamanților decedatul Ludovic Skó a ținut în folosință averea din litigiu numai în baza dreptului de uzufruct, care drept cu moartea sa înâmplată la 17 Martie 1920, a încetat (s'a stins) și averea în mod legal a intrat în posesiunea proprietarului, conform altcum și contractului confecțional la 8 Iulie 1906, iar procesul intentat de decedatul Ludovic Sikó la tribunalul din Cluj No. 1681—17 este introdus pentru validarea dreptului de răscumpărare, ce încă nu defere erezilor, — în fine pentru că n'a ordonat continuarea probei pe împrejurarea importantă, că în contradicție cu conținutul anexelor de sub B. și C. a stabilit instanța de fond, că relativ la folosința averii între părțile din litigiu nu s'a răcut nici o înțelegere validă în baza acestora cer respingerea acțiunii.

Sentința tribunalului ca for apelativ, în consonanță cu forul prim a admis acțiunea reclamanților introdusă pentru reînțelegerea în posesiunea faptică anterioară a averilor imobile situate în hotarul Comunei Septer pentrucă intimajii în mod arbitrar și cu violență o conturbat pe reclamanți în posesiunea acestor averi.

Considerând, că intimatul Gizela Bonis însăși a recunoscut că averile din litigiu în primăvara anu-

lui 1920, contra voinței și opunerii reclamanților le-a luat în stăpânire; prin urmare n'a violat instanța de fond nici o regulă de drept, când cu toate că a purces numai din incredințarea proprietarului fonciar, a fost obligată și în persoana sa, pentru că acțiunea de repoziție spre mai bună asigurare a rezultatului poate fi intentată și în contra mandatarului.

Considerând apoi că instanța de fond a stabilit ca fapt, că antecesorul reclamanților Ludovic Sikó pe baza dreptului de uzufruct a ținut în posesiune averea din litigiu, dar tot pentru această avere încă în viața sa în cursul anului 1917 a intentat proces contra proprietarului fonciar care proces până în prezent nu este finalizat: instanța de fond n'a vătatat regula de drept material, când a obligat pe intimajii a reda în posesiunea reclamanților averile din litigiu, pentrucă scopul procesului de repoziție este a se restitui pe cele sumare starea de fapt, ce a existat înainte de conturbare și fără de acest principiu afirmășunile intimajilor exprese în cererea de revizuire pentru aceea nu pot fi luate în socotință, pentrucă în limitele acestui proces nu se pot soluționa chestiuni de drept controversate, ce formează obiectul procesului mai sus menționat și pentrucă în speță nu se poate cunoaște o astfel de posesiune, mai bine detenție, care unilateral și în mod arbitrar ar putea fi substrasă de sub stăpânirea altei persoane, și în fine pentrucă deși dreptul de uzufruct, precum și dreptul de precumpărare afirmat de intimajii este drept personal și ca atare nu trece la eredi, totuși de oarece antecesorul reclamanților minori încă în viață a intentat proces pentru recăștigerea imobilelor, prin ce dar antecesorul reclamanților se consideră pe dânsul de proprietar și pe lângă dreptul de uzufruct și în baza dreptului de proprietate țină averea în posesie și aceasta nefiind drept personal, a trecut la reclamanți de aci urmază, că până la finalizarea acestui proces dreptul de proprietate este litigios și astfel intimajii n'au avut drept a conturba unilateral reclamanții minori în posesiune faptică căci antecesorul reclamanților prin intentarea procesului în numele propriu validă drept de proprietate.

Pentru aceste motive. În numele legii. înalta Curte nu admite petiția de revizuire.

S'a stins în floarea vieții și a fost înmormântat în ziua de 4. Februarie curent, judecătorul Anton Gregorovici de la tribunalul Cluj. Condus la locașul de veci și plâns de întreaga magistratură și elită Clujană feneraliile au fost imponduabile. Au vorbit D-nii Prim-președintele Praporgescu, Prim-procurorul Cepescu și Dr. Ștefan Fabius din partea baroului arătând cu toții jalea ce lasă în urmă și jertfa lui Gregorovici pentru justiția română.

Întă cu întârea rostită de D-l St. Praporgescu la mormântul neuitatului defunct:

Niciodată n'am avut conștiința mai exactă a nimicniciei noastre omenești, niciodată nu m'am simțit mai mic, mai neputincios, în a exterioriza durerea ce copleșește astăzi inimile noastre, durerea ce disruge orice putere de a gândi, de a mai simți, necum de a spune sau a traduce în vorbe durerea, o suferință ce amărește.

Dacă vi s'a poate fi un val al mării, care strălucește doar o clipă în lumina eternă a lumii, pentru a se cufunda iarăși în imensitatea ei, cu fatalitatea inexorabilă a naturii, pentru noi care o trăim și care putem să percepem intensitatea sa, dispariția înaintea de vreme rănește adânc sufletele noastre în tot ce avom mai scump; căci nimic nu poate îndura mai mult decât o moarte timpurie, și nimic nu răscălește sufletul mai profund decât o afecțiune percută. Deaceia astăzi când dragul nostru Gregorovici, Toni, cum îi spuneam noi, pleacă înspre calea cea lungă, nu putem găsi

nițic, care să poată arăta ce rană, ce durere lasă în inimile noastre.

Născut la Iași, la 11 Septembrie 1895, dintr-o distinsă familie de magistrat, și-a făcut primele studii, liceul și Universitatea, în vechea cetate Moldovenească, apoi focar de cultură și lumină a întregii Românii, luându-și licența în drept în Octombrie 1917. Terminându-se tragicul calvar ce-l înduram cu războiul nostru de înțregire a neamului, debutează în Octombrie 1918, ca magistrat la Tribunalul Valcea, pentru că după un an să fie avansat suplens, după un alt judecător la ocolul Șipote, iar peste câteva luni, trecut ca procuror al Tribunalului Bacău, în urmă la Mehedinți, pentru a-și încheia apoi pe veci cariera sa de magistrat, ca judecător aici în Cluj.

Lipsit din fragedă-i copilărie de dragostea și îngrijirea ce numai o mamă și o poate da, el totuși n'a învățat decât să iubescă, făcându-și un adevărat cult din căsnicie. Se însoră numai din dragoste, cu domnișoara Lucia Resmeriță din Severin, și când după un an căsnicia sa își dădea roadele afecțiunii lor nestinse, prin apariția unui băștel, soarta nemiloasă îl răpește soție, și în același timp și sănătatea, care a și adus desnodământul fatal.

Judecător de elită prin ereditate, pare că moștenise în întregime priat' un har ceresc concepția și scunțerea divină a școlărei, complex de calități superioare ale minții, care-l aduceau perfect carierei de magistrat.

Spiritul său fin, gândirea sa profundă nu cunoștea limite, care să-le încadreze, iar problemele juridice ori cât de complexe ar fi fost, găseau în el soluțiunea exactă, cu o rezoluțiune umiltoare, ce numai un creier perfect armonizat ca al lui le putea da, și încă la o vârstă așa de tânără. Eraza lui cizelată avea sobrietatea perfecției juridice, dar în același timp de o bogăție de idei și frumuseți, ce erau o adevărată comoară, cari împodobeau adesea coloanele revistelor noastre juridice. Era sorbit să se ridice la înălțimi nebănuite și poste ca hatna de magistrat încâtuse adesea ori avântul aspirațiilor sale legitime.

El cucerza din primul moment pe oricine întâlnea în cale, iar inima lui căldă, cuvintele lui duioase, privirea lui plină de melancolie captiva chiar și pe adversarul imaginat ce-l ar fi avut, căci nimic nu putea să reziste atâtor calități omenesci, ce natura darnică i le harazise, pe care apoi priat' o sinisră farsă i le-a răpit într-o clipă.

În mersul și gesturile lui holărite, în firea lui ce au șovăla, în întransigența lui caracteristică, ce nu cunoștea nici compromisul și nici tranzațiunea, era un tot atât de armonios, atât de perfect, încât pare că nici nu putem să-l eriam imperfecțiunea sa organică.

Frumos și tânăr, era copilul alinat al Tribunalului, iar în figura lui cercetătoare, în sprințele lui și estelul arcuite pe vecie, pare că ne-ar întreba cu aceeași ironie, lipsită de răutate și așa obișnuită lui, tot așa cum se în treba și Fulger: „Ce-i pasă codrului de-l rupi o rumurea, Ce-i pasă lumii înregi de moartea mea”?

Pentru lumea întreagă da, erai poate un simplu anonim, pentru noi care te-am cunoscut și iubit, erai suflet din sufletul nostru, erai gând din gândirea noastră, simț din simțurile noastre!

Pentru noi erai idealul ce ni-l făurisem și pe care-l cultivam și nu așteptam decât desăvârșirea lui și acel ideal, tu ni l-ai răpit, lăsându-ne un gol pe care nu-l vom putea umplea, rămânându-ne ni lacrimi îndesjuns ca să te putem plânge.

Sărman părinte așa greu încercat, și tu frate, îndurorat fie ca cel puțin în nemărginita noastră jale a tuturor, să găsești o slabă mângăiere în această înmăsură durere ce vă strobește inimile și pe care în numele magistraților Tribunalului Cluj, vă-o aduc ca un ultim omagiu, strălucirii dispăru e. Fie-l păcatele erlate.

Unificare legislativă. Propuneri.

Anteproiect de lege balneară elaborat de

Dr. Marius Sturza, Directorul Institutului de balneologie și fizioterapie din Cluj.

(Urmează)

15 Adună în fiecare an datele meteorologice din stațiunile balneare și climaterice aparținătoare regiunii sale, precum și datele statistice referitoare la numărul camerelor de închiriat, la frecuența publicului, la felul și rezultatul maladiilor tratate.

16. Examinează și anchetează plângerile venite din orice parte în contra proprietarilor sau medicilor directori balneari ai stațiunilor din regiunea sa.

17. Face propuneri cu privire la diferitele instalațiuni bal-

neare necesare în stațiunile balneare și climaterice, în conformitate cu efectul curativ al surselor sau agenții curativi din stațiunile respective.

18. Face propuneri și recomandă spre executare lucrările sprijinite de stat conform art. 40. al acestei legi la autoritățile competente.

II. Medicii directori balneari.

Art. 52. Fiecare stațiune balneară și climaterică a statului sau particulară, fie că este, fie că nu este decretată de interes public, trebuie să aibă pe timpul sezonului de cură, un medic director balnear conform prevederilor din art. 9. al acestei legi.

Art. 53. La caz de boală medicul director balnear trebuie să se îngrijască din proprie-i inițiativă de un locjiitor, iar la caz de moarte, proprietarul stațiunii balneare este dator ca în coafetele cu inspectorul general balnear să angajeze îndată un alt medic director balnear, pentru ca bunul mers al stațiunii și bolnavii să nu sufere.

Art. 54. Medicul director balnear este dator să locuiască în stațiunea balneară pe care o conduce, sau la o depărtare de cel mult 3 km. dela centrul stațiunii.

Art. 55. Drepturile și îndatoririle medicilor balneari sunt următoarele:

1. Vor îngriji ca igiena și salubritatea publică precum și ordinea și regulamentul stațiunii balneare și climaterice să fie pe deplin respectate.

2. Vor inspecta și controla zilnic sursele stațiunilor balneare, și în cazul când observă fluctuațiuni, va face de urgență raport inspectorului general balnear; în caz de deteriorări mai grave, va aviza de urgență și direcțiunea generală a serviciului sanitar.

3. Vor controla modul de exploatare al surselor precum și transportul apelor minerale și vor îngriji, ca acestea să fie executate astfel ca compoziția și salubritatea apelor să nu sufere.

4. Vor supraveghea personalul sanitar al stațiunii și vor îngriji, ca toate procedurile de cură prescrise bolnavilor să fie executate în mod ireproșabil. În caz de nevoie vor pretinde dela proprietari concedierea din serviciu a personalului necorespunzător.

5. Va supraveghea perimetrul de protecție al surselor și stațiunilor și va îngriji ca acesta să rămână neatins, conform art. 23. 24. și 44. ale acestei legi.

6. Vor îngriji de starea igienică și de buna ordine în băi, locuințe, restaurante, localuri publice, parcuri, și pe străzile stațiunilor balneare și climaterice.

7. Vor nota prin organele lor zilnic de 3 ori observațiunile meteorologice din stațiune și vor trimite în fiecare lună câte un tablou cu privire la acestea inspectorului general balnear.

8. Vor trata gratuit bolnavii săraci, primii în stațiunea balneară ori climaterică, conform art. 12. al acestei legi.

9. Vor asculta reclamațiunile publicului și vor căuta a înlătura inconvenientele constatate întemeiate împreună cu proprietarul stațiunii.

10. Vor compune prospectele stațiunii balneare ori climaterice cu indicarea referințelor topografice, climatologice, a particularităților chimice și fizice ale surselor, a instalațiunilor de cură și de salubritate publică existente, a frecuenței, a maladiilor tratate și rezultatele obținute, a eventualelor boli contagioase, ivite în decursul sezonului, — fiind responsabil de toate comunicările făcute în prospecte. față de inspectorul general balnear și direcțiunea balneară.

11. Vor prezenta la sfârșitul fiecărui sezon un raport inspectorului general balnear asupra numărului vizitatorilor, a bolnavilor tratați, a rezultatelor obținute, a bolnavilor săraci; asupra îmbunătățirilor făcute în decursul anului, asupra observațiunilor mai însemnate pe teren balneologic și balneoterapeutic.

Capit. III. Organe ajutătoare.

Art. 56. Pe lângă direcția balneară a Ministerului Sănătății publice funcționează *Comisiunea balneară superioară*, compusă din delegații Ministerului Sănătății publice, Direcția generală a serviciului sanitar, ai Ministerului Industriei, ai Ministerului Domeniilor, al Institutului geologic de stat, conform art. 19. al acestei legi.

Drepturile și îndatoririle acestei comisiune sunt prescrise în art. 19. 20. 21. 28. 33. 41. al acestei legi.

Art. 57. *Comisiunea tehnică balneară* se compune din inspectorul general balnear și cu membri ad-hoc din prefectul județului, și din șef-inginerul regiunii miniere, în care se află stațiunea climaterică.

Această comisiune este convocată de câte ori se ivește necesitatea de a delibera chestiuni, cari cad în competența ei, conform art. 23. până la 33. art. 37 și art. 45. al acestei legi.

Deciziunile acestei comisiuni sunt apelabile la direcțiunea balneară resp. la comisiunea balneară superioară, în afara de cele cuprinse în art. 37.

(Fine.)